

KONVERGENSPROGRAM FOR DANMARK

Opdatering for perioden
2005-2010

November 2005

Konvergensprogram for Danmark
Opdatering for perioden 2005-2010
November 2005

I tabeller kan afrunding medføre,
at tallene ikke summer til totalen.

Henvendelse om publikationen
kan i øvrigt ske til:
Finansministeriet
4. kontor
Christiansborg Slotsplads 1
1218 København K
Telefon 33 92 33 33

Elektronisk publikation:
ISBN: 87-7856-4

Indholdsfortegnelse

1.	Danmarks Konvergensprogram for 2005	4
1.1	Indledning	4
2.	Strategi og målsætninger frem til 2010	6
2.1	Mellemfristet strategi	6
2.2	Målsætninger for den økonomiske politik	6
2.3	Penge- og valutakurspolitik.....	8
2.4	Finanspolitikken.....	9
2.5	Skattepolitik	12
2.6	Udgiftspolitik	12
2.7	Struktur- og arbejdsmarkedspolitik.....	13
3.	Konjunkturudsigter og mellemfristet fremskrivning til 2010	15
3.1	International økonomi og finansielle forudsætninger	15
3.2	Konjunkturudsigterne for Danmark	16
3.3	Beskæftigelses- og produktivitetsforudsætninger frem mod 2010	18
3.4	Løn og priser	20
3.5	Betalingsbalance og udlandsgæld	21
4.	Udsigterne for de offentlige finanser	22
4.1	De offentlige finanser i hovedtræk	22
4.2	Finanspolitikken.....	25
4.3	De offentlige indtægter	29
4.4	De offentlige udgifter	30
4.5	Saldoen for de offentlige delsektorer	32
4.6	Den offentlige gæld	33
5.	Langsigtede fremskrivninger og finanspolitisk holdbarhed.....	36
5.1	Pres på de offentlige finanser på langt sigt	36
5.2	Finanspolitisk holdbarhed og krav til offentlige overskud	37
	Appendiks 1. Metode- og datarevideret nationalregnskab	40
	Appendiks 2. Følsomhedsanalyse.....	42
	Appendiks 3. Sammenligning med Konvergensprogram 2004	45
	Bilagstabeller	50

1. Danmarks Konvergensprogram for 2005

1.1 Indledning

Dansk økonomi er inde i en positiv udvikling med pæn vækst i produktionen, fald i ledigheden, stigende beskæftigelse, afdæmpet inflation og overskud på såvel offentlige finanser som betalingsbalancen. Både den offentlige gæld og udlandsgælden nedbringes.

I den seneste konjunkturvurdering fra august, skønnes den økonomiske vækst at udgøre ca. 2¼ pct. i gennemsnit i årene 2004-2006 efter ret lav vækst på ¾ pct. årligt i perioden 2001-2003.¹ Fremgangen har i første omgang primært været trukket af kraftig vækst i det private forbrug blandt andet påvirket af nedsættelsen af indkomstskatterne i 2004, lav rente og stigende priser på ejerboliger.

Der er udsigt til, at væksten i 2005 og 2006 gradvist vil fremstå mere balanceret, idet fremgangen i de private investeringer og eksporten ventes at tage til i styrke, mens opgangen i privatforbruget bliver mere afdæmpet. Den planlagte finanspolitik i både 2005 og 2006 virker nogenlunde neutralt på den økonomiske aktivitet efter en mærkbar lempelse i 2004 blandt andet afledt af skattenedsættelserne.

Ledigheden er faldet med godt 30.000 personer siden slutningen af 2003 og forventes at falde med yderligere 10.000 personer frem mod udgangen af 2006. Ledigheden reduceres dermed fra knap 6 pct. af arbejdsstyrken i 2003 (national definition) til godt 5 pct. i 2006. Samtidig ventes beskæftigelsen at stige med ca. 35.000 personer (ca. 1,3 pct.) fra 2003 til 2006 – heraf omtrent 30.000 personer i den private sektor. Samlet set indebærer det et tiltagende pres på arbejdsmarkedet.

Med afsæt i de gunstige konjunkturudsigter mv. skønnes offentlige overskud på 2,5 pct. af BNP i 2005 og 1,9 pct. af BNP i 2006 – opgjort efter nationalregnskabets principper, hvor ATP indgår i den private sektor.² Overskuddene er delvist udtryk for en midlertidig styrkelse af de offentlige finanser. Der ventes blandt andet forholdsvis store indtægter fra olie- og gasaktiviteterne i Nordsøen som følge af stigningen i olieprisen. Hertil kommer, at der i 2005 skønnes ekstraordinært høje indtægter fra pensionsafkastskatten, idet der ventes store kursgevinster på aktier og obligationer. Det gennemsnitlige strukturelle overskud er beregnet til knap 1 pct. af BNP i 2005 og 2006, hvilket er på linje med de mellemfristede mål, *jf. kapitel 2 og 4.*

¹ De nationalregnskabstal, der vises i Konvergensprogram 2005, tager udgangspunkt i det metode- og datareviderede nationalregnskab, som Danmarks Statistik offentliggjorde i juni/juli 2005. Størrelser i reale termer er opgjort i 2000-priser.

² Til brug for EDP-indberetningerne i tilknytning til Stabilitets- og Vækstpagten opgøres de offentlige finanser for nuværende inkl. ATP. På EDP-form skønnes et overskud på 3,6 pct. af BNP i 2005 og 3,1 pct. af BNP i 2006 inkl. ATP.

Den gunstige økonomiske situation giver et godt grundlag for at fokusere på de langsigtede mål og udfordringer. I foråret 2006 fremlægges konkrete forslag om en styrkelse af uddannelserne, forskning og udvikling, innovation og iværksætterier. Indsatsen vil blandt andet tage udgangspunkt i arbejdet i det af regeringen nedsatte globaliseringsråd og drøftelser med arbejdsmarkedets parter om en styrkelse af voksen- og efteruddannelsessystemet. Desuden vil regeringen fremlægge forslag på velfærdsområdet i den første del af 2006 med baggrund i den endelige rapport fra Velfærdskommissionen og den efterfølgende debat om kommissionens forslag.

Konvergensprogrammet for 2005 (KP05) belyser de overordnede finans- og strukturpolitiske målsætninger frem mod 2010³. I forhold til KP04 er de mellemfristede krav til finanspolitikken og beskæftigelsen genberegnet blandt andet i lyset af finanslovsforslaget for 2006, den seneste aftale på integrationsområdet og en revideret befolkningsprognose. De opstillede forudsætninger for beskatning, offentlig service og beskæftigelse frem mod 2010 er afstemt med en holdbar udvikling i de offentlige finanser under neutrale antagelser for den økonomiske politik efter 2010, *jf. kapitel 5*.

Konvergensprogrammet tager udgangspunkt i den seneste konjunkturvurdering, *jf. Økonomisk Oversigt, august 2005*, som blandt andet indregner regeringens finanslovsforslag for 2006 og de i juni indgåede aftaler om den kommunale sektors økonomi for 2006. Der offentliggøres reviderede konjunkturskøn i begyndelsen december 2005, der blandt andet indarbejder aftalen om finansloven for 2006. Det er vurderingen, at vækstudsigterne for 2005 og 2006 set under ét er en anelse højere end vurderet i august, *jf. kapitel 3*. Prognoseperioden i den kommende konjunkturvurdering vil blive udstrakt til at dække årene til og med 2007.

Konvergensprogrammet for 2005 skal ses i sammenhæng med *Danmarks nationale reformprogram, oktober 2005*, som præsenterer den danske regerings strategi for strukturelle reformer.

³ Konvergensprogrammet udarbejdes i henhold til Stabilitets- og Vækstpacten (forordning 1466/97 som ændret ved forordning 1055/2005) samt den nye adfærdskodeks vedtaget på ECOFIN den 11. oktober 2005. Ifølge forordningerne udarbejder eurolandene og EU-landene uden for euroen henholdsvis stabilitetsprogrammer og konvergensprogrammer, og Rådet afgiver en udtalelse om det enkelte lands program på grundlag af en henstilling fra Kommissionen og efter drøftelse i Den Økonomiske og Finansielle Komité (EFC). Det danske konvergensprogram og Rådets udtalelse om det danske program sendes hvert år til Folketinget.

2. Strategi og målsætninger frem til 2010

2.1 Mellemløst strategi

Finanspolitikken tilrettelægges med udgangspunkt i de finanspolitiske mål og forudsætninger i planen frem til 2010, *jf. kapitel 3*. Det overordnede kriterium i de såkaldte 2010-fremskrivninger er en holdbar finanspolitik, som indebærer en markant reduktion af den offentlige gæld (målt i pct. af BNP) frem mod 2010. De finanspolitiske mål sikrer et godt udgangspunkt, inden aldringen af befolkningen sætter ind.

Den holdbare linje i finanspolitikken forudsætter blandt andet en afdæmpet realvækst i det offentlige forbrug på ½ pct. årligt i perioden 2006-2010 og et varigt løft i beskæftigelsen, som kan styrke de offentlige finanser med knap 0,8-0,9 pct. af BNP. Det svarer til en fremgang i den strukturelle beskæftigelse på 50.000 personer (eller knap 2 pct.) frem mod 2010.

Regeringen vil i 2006 fremlægge en ny økonomisk flerårsplan. Det fremgår af regeringsgrundlaget *Nye mål, februar 2005*, at planen vil blive udarbejdet i lyset af analyserne fra Velfærdskommissionen.¹ Anbefalingerne fra det af regeringen nedsatte globaliseringsråd og forslagene fra udvalget omkring livslang opkvalificering og uddannelse for alle på arbejdsmarkedet vil ligeledes indgå i overvejelserne omkring den nye flerårsplan.

Den nye økonomiske plan vil række mindst til 2015 og blandt andet indeholde mål for beskæftigelse, offentlig gæld og beskatning. Det fremgår også af regeringsgrundlaget at under forudsætning af, at det økonomiske råderum er tilvejebragt, vil regeringen sænke skatten på arbejdsindkomst yderligere.

2.2 Målsætninger for den økonomiske politik

Den økonomiske politik sigter generelt mod at sikre høj og stabil beskæftigelse, holdbar finanspolitik og gode rammevilkår for vækst. De centrale mål for de enkelte politikområder er følgende:

- *Penge- og valutakurspolitik:* Fortsat stabil valutakurs- og inflationsudvikling i kraft af den faste kronekurs over for euroen.
- *Finanspolitisk holdbarhed:* Det operationelle pejlemærke er at sikre strukturelle overskud på de offentlige finanser på mellem ½ og 1½ pct. af BNP i gennemsnit frem mod 2010.² Den flerårige målsætning giver plads til at lade de automatiske

¹ Velfærdskommissionen blev nedsat i efteråret 2003. Kommissionen er sammensat af særligt sagkyndige og repræsentanter fra erhvervslivet. Velfærdskommissionens primære opgave er at udarbejde analyser, der beskriver de udfordringer, som følger af befolkningens ændrede alderssammensætning, og som samtidig kan danne grundlag for en bred og offentlig debat. På baggrund af analyserne skal Velfærdskommissionen fremlægge mulige reformforslag. Velfærdskommissionen skal afslutte sit arbejde senest ved udgangen af 2005.

² Målsætningen gælder for overskuddet opgjort på nationalregnskabsbasis. Som følge af Danmarks Statistiks metode- og datarevision af nationalregnskabet i juni/juli 2005 opgøres overskuddet – og dermed målsætningen – nu ekskl.

stabilisatorer virke fuldt ud over konjunkturforløbet. Overskuddene vil indebære en markant reduktion af stat og kommuners nettogæld (målt i pct. af BNP) frem mod 2010.

- *Skattepolitik:* Skattestop og lavere skat på arbejdsindkomst. Skattnedsættelser på arbejdsindkomst blev indført med virkning fra 2004 blandt andet i medfør af Forårspakken. Forudsat at det økonomiske råderum er tilvejebragt, vil regeringen sænke skatten på arbejdsindkomst yderligere.
- *Udgiftspolitik:* Afdæmpet vækst i de samlede offentlige udgifter. Vækstrammen for det reale offentlige forbrug er på ½ pct. om året i perioden 2006-2010. Ressourcerne er prioriteret blandt andet til styrket indsats indenfor forskning, uddannelse og innovation samt til sundhedsvæsenet og socialområdet – herunder ældre og børnefamilier. Den offentlige service skal samtidig forbedres via færre og større kommuner og regioner, øget frit valg og andre initiativer som øger effektiviteten i den offentlige sektor.
- *Struktur- og arbejdsmarkedspolitik:* Nye initiativer skal varigt styrke beskæftigelsen med 50.000 personer frem mod 2010. Det modsvarer en forbedring af de offentlige finanser med 0,8-0,9 pct. af BNP. Indsatsen retter sig blandt andet mod styrket erhvervsdeltagelse for indvandrere og deres efterkommere, lavere alder ved afslutning af uddannelse, flere ældre på arbejdsmarkedet og generelt at sikre et bedre fungerende arbejdsmarked. Produktivitetsvæksten skal blandt andet styrkes gennem øget konkurrence, færre administrative byrder og ved at højne uddannelsesniveaue samt sikre flere resultater af forskning og udvikling.

Danmark opfyldte også i 2004 konvergenskriterierne for stabil valutakurs, inflation, rente samt offentlig saldo og gæld, jf. tabel 2.1.

Tabel 2.1.				
Konvergenskriterier i 2004				
	Forbrugerpris- flation (HICP)	Kapitalmarkedsren- te (10-årig stat)	Offentlig saldo (EDP-form)	Offentlig gæld (ØMU-gæld)
	Pct.	Pct.	Pct. af BNP	
Danmark	0,9	4,3	2,3	43,2 ¹⁾
EU25	2,1	4,7	-2,6	63,4 ¹⁾
Euroområdet	2,1	4,0	-2,7	70,8
Konvergenskriterier	2,2	6,1	-3,0	60,0

1) Baseret på Danmarks EDP-indberetning fra ultimo august 2005.
Kilde: EU-kommissionen, Danmarks Statistik og Finansministeriets beregninger.

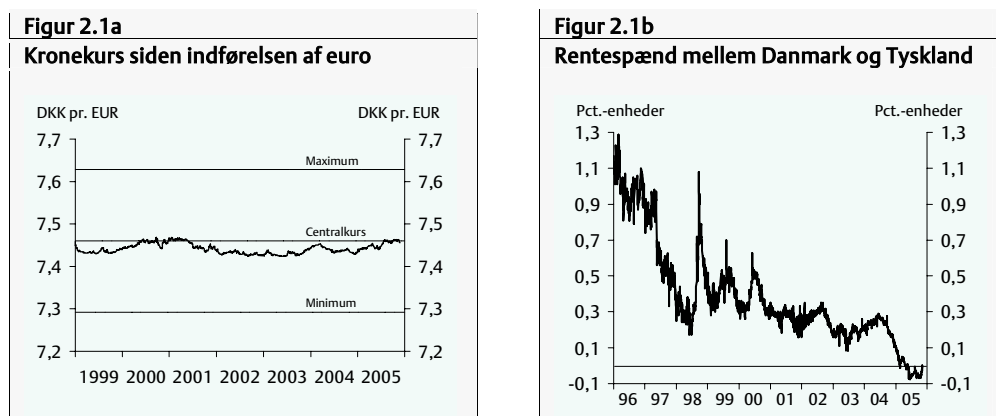
I tabel 2.1 er det offentlige overskud på 2,3 pct. af BNP i 2004 opgjort i henhold til EU-proceduren om uforholdsmæssigt store underskud (EDP). Det vil blandt andet

ATP. Det er den tekniske årsag til, at målsætningen i KP04 var opgjort til 1½-2½ pct. af BNP mod de nuværende ½-1½ pct. af BNP, jf. afsnit 2.4.

sige inklusive overskuddet i ATP.³

2.3 Penge- og valutakurspolitik

Pengepolitikken fastlægges med henblik på at holde en stabil kronkurs over for euroen. Rammen for fastkurspolitikken er ERMII-aftalen, der indebærer et snævert bånd for kronkursen på $\pm 2\frac{1}{4}$ pct. omkring centralkursen over for euro. Kronkursen har i en årrække ligget tæt på centralkursen, *jf. figur 2.1a*. Siden euroens indførelse den 1. januar 1999 har kronkursens største (numeriske) afvigelse fra centralkursen udgjort ca. $\frac{1}{2}$ pct.

Kilde: Nationalbanken.

Der er bred opbakning til fastkurspolitikken i det danske folketing, og regeringen lægger afgørende vægt på, at troværdigheden omkring fastkurspolitikken fastholdes. Finanspolitikens fokus på stabilitet og langsigtet holdbarhed understøtter fastkurspolitikken.

Fastkurspolitikken har medført, at inflationen i en årrække har været lav og stabil. Med den faste kronkurs over for euro tjener euroområdet lave inflation som et anker for dansk inflation og inflationsforventninger. Siden starten af 1990'erne har inflationen i Danmark i store træk været i overensstemmelse med ECB's definition af prisstabilitet.

Nationalbankens udlånsrente følger stort set ECB's minimumbudrente med et tillæg, som sikrer, at valutakursen ligger fast. Tillægget har siden 1999 ligget i intervallet 15-50 basispoint. Rentespændet har historisk også afspejlet sig i de lange renter, *jf. figur 2.1b*, der viser rentespændet mellem Danmark og Tyskland for 10-årige statsobligati-

³ Opgjort på EDP-form er det offentlige overskud noget større end ifølge nationalregnskabet. Ved udarbejdelsen af augustvurderingen udgjorde det offentlige overskud 1,1 pct. af BNP i 2004 på nationalregnskabsform mod de nævnte 2,3 pct. af BNP på EDP-form. Den primære årsag til forskellen på 1,2 pct. af BNP er, at ATP overskud på ca. 1,0 pct. af BNP medregnes i saldoen på EDP-form. Behandlingen af swaprenter mv. trækker ligeledes i retning af større offentligt overskud på EDP-form svarende til 0,2 pct. af BNP. ØMU-gælden er opgjort med fradrag for ATP's beholdning af statsobligationer. Dette fradrag udgør ca. $\frac{1}{4}$ pct. af BNP.

oner. Det normalt positive rentespænd skal blandt andet ses i sammenhæng med, at Danmark står uden for eurosamarbejdet.

I visse perioder i 2005 har rentespændet været svagt negativt. Det hænger blandt andet sammen med den relativt gunstige økonomiske udvikling i Danmark med pæne overskud på de offentlige finanser og nedbringelse af den offentlige gæld.

Herudover har der været en tendens til, at rentespændet bliver mindre, når renteniveauet er lavt. Det kan blandt andet skyldes, at forsikrings- og pensionsselskabernes efterspørgsel efter lange kroneobligationer øges, når renten falder, idet lave renter øger pensionsselskabernes behov for afdækning af hensættelser til fremtidige pensionsforpligtelser. Det forventes, at rentespændet vil stige i takt med, at det generelle renteniveau stiger. En forbedring af konjunktursituationen i euroområdet og navnlig Tyskland med fremgang i væksten og en styrkelse af de offentlige finanser kan ligeledes trække i retning af et stigende rentespænd.

2.4 Finanspolitikken

Finanspolitikken og kravene til beskæftigelsen frem mod 2010 indebærer en holdbar udvikling i de offentlige finanser under de anvendte langsigtede forudsætninger om blandt andet rente, regulering af overførselsindkomster, gennemsnitlig arbejdstid mv.⁴ Det operationelle mål for finanspolitikken er på den baggrund at fastholde strukturelle overskud på $\frac{1}{2}$ - $1\frac{1}{2}$ pct. af BNP i gennemsnit frem mod 2010. Målsætningen er angivet som et interval blandt andet i lyset af den usikkerhed, der knytter sig til vurderingen af de langsigtede finanspolitiske udfordringer.

Målsætningen om strukturelle overskud frem mod 2010 giver plads til, at de automatiske stabilisatorer kan virke fuldt ud og bidrage til at dæmpe konjunkturudsving. Målsætningen kræver tilbageholdenhed i finanspolitikken, når konjunkturerne er gode og ledigheden lav, og sikrer samtidig finanspolitiske handlemuligheder i tilfælde af større økonomiske tilbageslag med klare ubalancer.

Sammenlignet med KP04 er der foretaget en rent teknisk justering af målsætningen for de offentlige finanser fra overskud på $1\frac{1}{2}$ - $2\frac{1}{2}$ pct. af BNP til nu $\frac{1}{2}$ - $1\frac{1}{2}$ pct. af BNP. Det nye interval er en konsekvens af Danmarks Statistiks revision af nationalregnskabet, som blandt andet indebærer, at ATP-fonden ikke længere indgår i offentlig forvaltning og service. ATP-fonden er nu placeret i den private (finansielle) sektor. Den ændrede placering af ATP indebærer en teknisk reduktion af den offentlige saldo på knap 1 pct. af BNP. Revisionen af den offentlige saldo har ingen betydning for de offentlige finansers holdbarhed og kravene til finanspolitikken, idet midlerne i ATP-fonden altid har været disponeret til fremtidige pensionsudbetalinger.

⁴ Fremskrivningen er baseret dels på et "kravforløb" frem til og med 2010, hvor der indregnes specifikke krav til blandt andet udgifts- og beskæftigelsespolitikken, dels et "neutralt forløb" efter 2010. Det neutrale forløb efter 2010 er baseret på mekaniske regneregler, der medfører, at udgifter og indtægter i pct. af BNP hovedsageligt påvirkes af demografiske forskydninger, faldende oliereserver i Nordsøen og stigende skattepligtige nettopensionsudbetalinger // *kapitel 5*.

Denne teknisk betingede ændring af de offentlige finanser og målintervallet blev nævnt i Konvergensprogram 2004. I vurderingen af finanspolitikens langsigtede holdbarhed har ATP hele tiden været behandlet som en privat pensionsordning.

Den strukturelle offentlige saldo er beregnet til knap 1 pct. af BNP i 2005 og 2006, når der korrigeres for virkningen af suspensionen af bidragene til den Særlige Pensionsopsparring, *jf. tabel 2.2*.⁵ Det er indenfor det ovennævnte målinterval, og finanspolitikken er dermed afstemt med de mellemfristede mål.

Suspensionen af SP-bidragene styrker alt andet lige de offentlige finanser med ca. 0,3 pct. af BNP i årene 2004-2007. På den anden side betyder suspensionen, at de fremtidige skattepligtige udbetalinger fra SP bliver lavere, hvilket på længere sigt svækker de offentlige finanser. Suspensionen af SP-bidragene indebærer helt overvejende en fremrykning af beskatning og er ikke udtryk for skærpet beskatning. Suspensionen af SP-bidragene påvirker reelt ikke finanspolitikens holdbarhed.

	2004	2005	2006
Pct. af BNP			
Faktisk saldo (EDP-form) ¹⁾	2,3	3,6	3,1
Faktisk saldo (nationalregnskabsform) ²⁾	1,1	2,5	1,9
Strukturel saldo ³⁾	0,4 ⁴⁾	1,0 ⁴⁾	0,8 ⁴⁾

1) Opgjort inkl. ATP.
 2) Ekskl. ATP.
 3) Beregningerne af den strukturelle saldo tager udgangspunkt i den offentlige saldo opgjort på nationalregnskabsform. Der foretages ikke beregninger af den strukturelle saldo med udgangspunkt i de offentlige finanser opgjort på EDP-form.
 4) Korrigeret for suspensionen af bidraget til den Særlige Pensionsopsparring.
 Kilde: Danmarks Statistik og Finansministeriets beregninger.

Den reformerede Stabilitets- og Vækstpagt fastholder den grundlæggende mellemfristede målsætning om en strukturel offentlig budgetsaldo ”tæt på balance eller i overskud”. Men som noget nyt indeholder den reformerede pagt også differentierede krav, idet den strukturelle saldo bør udvise et underskud på højst 1 pct. af BNP for lande med lav offentlig gæld og høj potentiel vækst og ”balance eller overskud” for lande med høj offentlig gæld og lav potentiel vækst.

Hertil kommer pagtens generelle tre-dobbelte krav om sikring af en tilstrækkelig sikkerhedsmargin i forhold til 3-procentsgrænsen for det faktiske underskud, sikring af

⁵ Som en del af Pinsepakken blev den Særlige Pensionsopsparring (SP) indført med virkning fra 1. januar 1999. SP-ordningen erstattede den Midlertidige Pensionsopsparring, som var blevet indført med virkning fra 1. januar 1998. For de beskæftigede udgør bidraget til SP 1 pct. af bruttolønnen, mens modtagere af visse overførselsindkomster ligeledes indbetaler et bidrag svarende til 1 pct. af indkomsten. I forbindelse med Forårspakken blev bidragene til SP suspenderet i årene 2004 og 2005. Suspensionen er efterfølgende forlænget til ligeledes at dække årene 2006 og 2007.

hurtige fremskridt mod finanspolitisk holdbarhed og sikring af et budgetmæssigt manøvrerum.

Danmark bør som følge af kravet om en tilstrækkelig sikkerhedsmargin som minimum have en målsætning om en strukturel saldo i balance eller et underskud på ikke over 0,5 pct. af BNP. Målsætningen om strukturelle offentlige overskud i størrelsesordenen 1/2-1 1/2 pct. af BNP frem mod 2010 indebærer, at Danmark lever op til pagtens krav.

De mellemfristede mål for Danmark er mere ambitiøse end pagtens minimumskrav, fordi der i 2010-planen tages hensyn til, at den nuværende demografiske sammensætning af befolkningen er gunstig med relativt mange i den erhvervsaktive alder. De tilsigtede offentlige overskud er med til at sikre, at der ikke opstår markant pres på beskatningen, når antallet af ældre øges i de kommende årtier, og antallet af personer i den erhvervsaktive alder falder.

I vurderingen af den samlede offentlige opsparing, skal de offentlige overskud frem mod 2010 i øvrigt ses i sammenhæng med, at der samtidig opbygges et statsligt aktiv i pensionssektoren i form af såkaldte udskudte skattebetalinger, *jf. boks 2.1*.

Boks 2.1

Offentlige finanser og udskudte skatter vedr. pensionsindbetalinger

På indbetalingstidspunktet er der fradrag i skatten for pensionsbidrag, og indkomstbeskatningen sker først på udbetalingstidspunktet. Det indebærer en (teknisk) forringelse af de offentlige finanser, idet pensionsindbetalingerne for nuværende er større end pensionsudbetalingerne. For perioden 2004-2010 udgør forringelsen af de offentlige finanser årligt i gennemsnit ca. 1,3 pct. af BNP. Modstykket hertil er, at der opbygges et statsligt aktiv i pensionssektoren i form af udskudte skattebetalinger, som styrker de offentlige finanser i fremtiden i takt med, at nettopensionsudbetalingerne gradvist øges.

Den reelle "offentlige opsparing" kan derfor opgøres til ca. 3,1 pct. af BNP i gennemsnit frem mod 2010, når akkumuleringen af udskudte skattebetalinger lægges til det offentlige overskud, *jf. tabel a*. Det kan bemærkes, at den private sektors pensionsformue (inkl. ATP) udgør ca. 125 pct. af BNP i 2004.

Tabel a

Offentlige finanser og udskudte skatter

	Gnst. 2004-2010
Pct. af BNP	
Offentligt overskud	1,8
Udskudt skat fra fradragsberettigede nettoindbetalinger	1,3
Samlet offentlig opsparing	3,1

Kilde: Egne beregninger.

2.5 Skattepolitik

Siden november 2001 har skattestoppet været omdrejningspunktet i *skattepolitikken*. Skattestoppet indebærer, at en skat eller afgift ikke må stige, uanset om den er fastsat i procent eller nominelle kronebeløb. Desuden er der loft over den nominelle ejendomsværdiskat. På grund af nominalprincippet for punktafgifter og ejendomsværdiskat bidrager skattestoppet isoleret set til en gradvis reduktion af skattetrykket.

Skattestoppet har sat stop for den historiske tendens til højere beskatning blandt andet på det kommunale niveau.

Skattestoppet er ikke en garanti for, at skattetrykket i alle år vil være faldende. Skattetrykket skønnes således at stige fra knap 48 pct. af BNP i 2003 til ca. 49¼ pct. af BNP i 2005. Det stigende skattetryk skyldes, at beskatningsgrundlaget for en række skatter og afgifter i denne periode vokser hurtigere end BNP. Det gælder ikke mindst med hensyn til pensionsafkastskatten og selskabsskatterne (herunder især beskatningen af de kulbrinteskattepligtige selskaber). Grundlaget for registreringsafgiften er også vokset mærkbart afledt af den kraftige vækst i bilkøbet. Det gælder også for momsen som følge af den forholdsvis store vækst i det samlede private forbrug.

Skatten på arbejdsindkomst blev sænket med ca. 10 mia. kr. i 2004 svarende til 0,7 pct. af BNP. Skattenedsættelsen er ligeligt fordelt på et beskæftigelsesfradrag og en forhøjelse af grænsen for mellemskatten. Skattenedsættelsen øger både tilskyndelsen til at finde et arbejde og arbejde mere, hvis man i forvejen har et job. Samlet set skønnes skattenedsættelsen at kunne øge det effektive arbejdsudbud svarende til ca. 10.000 fuldtidsbeskæftigede.

Herudover er der gennemført en række mere specifikke og målrettede skattenedsættelser. Blandt andet er afgifterne på spiritus og cigaretter sat ned i forbindelse med ophævelsen af den såkaldte 24 timers regel for at reducere virkningen på grænsehandelen.

2.6 Udgiftspolitik

Udgiftspolitikken sigter overordnet mod en afdæmpet vækst i de samlede offentlige udgifter. Det offentlige forbrug forudsættes at stige realt med ½ pct. om året i perioden 2006-2010. Vækstrammen for de skattefinansierede offentlige investeringer udgør 1 pct.

Den årlige realvækst i det offentlige forbrug på ½ pct. om året eller ca. 2 mia. kr. (godt 0,1 pct. af BNP) svarer til et akkumuleret beløb på 30 mia. kr. for perioden 2006-2010. Forslaget til finanslov for 2006 indebærer, at 24 mia. kr. af det forudsatte beløb på forhånd reserveres til følgende områder:

- Forskning, uddannelse, innovation og iværksætteri (10 mia. kr. i 2006-2010) – initiativer til opfølgning af globaliseringsrådets forslag og anbefalinger.

- Bedre vilkår for børnefamilier – lavere takster og bedre kvalitet i børnepasningen (8 mia. kr. i 2006-2010)
- Sygehuse og ældre (5 mia. kr. i 2006-2010)
- Natur og miljø (1 mia. kr. i 2006-2009)

I tillæg til væksten i det offentlige forbrug kan løbende effektiviseringer inden for den offentlige sektor give et yderligere bidrag til bedre service.⁶ Forhåndsprioriteringen af væksten i det offentlige forbrug stiller således skærpede krav til effektivisering og udgiftsstyring i kommunerne. Det er i forbindelse med aftalen om den kommunale økonomi i 2006 besluttet, at der etableres et system, som fremover sikrer en bedre overholdelse af aftaler og budgetter.

Der er vedtaget en omfattende reform af den kommunale struktur og opgavefordelingen mellem de forskellige forvaltningsniveauer. Reformen træder i kraft den 1. januar 2007. Den indebærer blandt andet en samling og effektivisering af opgaver i væsentligt færre kommuner og oprettelse af fem regioner i stedet for de nuværende amter.

Herudover er initiativer sat i gang for yderligere at fremme digitaliseringen af den offentlige sektor, øge brugen af offentlig-private partnerskaber samt forberede privatisering af offentlige selskaber. Der er gennemført ”frit valg” mellem offentlige og private udbydere af serviceydelser på ældreområdet samt frit valg over kommunegrænserne med hensyn til fx dagpasning og folkeskole.

Indsatsområderne for fortsatte forbedringer af den offentlige sektor er beskrevet mere detaljeret i *Det Nationale Reformprogram* for Danmark.

2.7 Struktur- og arbejdsmarkedspolitik

Struktur- og arbejdsmarkedspolitikken er centreret om målsætningen om varigt at øge beskæftigelsen med omkring 50.000 personer frem mod 2010, som udgør et centralt krav i det mellemløbende forløb. Det svarer til en beskæftigelsesfremgang på knap 2 pct. og modsvarer en forbedring af de offentlige finanser på knap 0,8-0,9 pct. af BNP.

Beskæftigelsesfrekvensen i Danmark er blandt de højeste i EU og er samtidig noget over det fælles EU-mål på 70 pct. af arbejdsstyrken, som er fastlagt i Lissabonstrategien. For at indfri det ambitiøse krav til beskæftigelsen skal der sættes ind på flere felter. I regeringsgrundlaget *Nye mål, februar 2005*, fremhæves følgende indsatsområder:

- Flere indvandrere i arbejde.

⁶ Det demografiske træk, som beregnes med baggrund i befolkningsforskydningerne samt fordelingen af de offentlige udgifter på alder, køn og herkomst, er opgjort til ca. 0,0 pct. årligt i perioden 2004-2010. Det er mindre end i KP04, hvor det beregnede demografiske træk gennemsnitligt var 0,1 pct. årligt. Revisionen afspejler en ny befolkningsfremskrivning.

- Lavere alder ved afslutning af uddannelse.
- Mindre sygefravær.
- Flere ældre på arbejdsmarkedet.
- Bedre fungerende arbejdsmarked.

Regeringen har indgået en aftale på integrationsområdet, der sigter mod at styrke uddannelsesniveaut for indvandrere og deres efterkommere samt øge tilskyndelsen til at finde beskæftigelse. Aftalen *En ny chance til alle, maj 2005*, vil forøge aktiveringsindsatsen og styrke den økonomiske tilskyndelse til at arbejde i forhold til at være på kontanthjælp. Blandt andet indføres der et beskæftigelseskrav for kontants-hjælpsmodtagere. Samlet kan initiativerne i integrationsplanen øge antallet af helårs-personer i beskæftigelse eller i uddannelse med op til 10.000 frem mod 2010.⁷

Regeringen vil fremlægge en handlingsplan med initiativer, der skal bidrage til at få de unge hurtigere igennem uddannelsessystemet. Målet er, at de unges gennemsnitlige alder ved afsluttet uddannelse reduceres med 1 år. Frem mod 2010 kan det bidrage til at øge beskæftigelsen med op til 5.000 personer.

Henover sommeren 2005 er der offentliggjort en række analyser af beskæftigelsesindsatsen. På den baggrund drøftes justeringer af beskæftigelsespolitikken med nogle af Folketingets partier. Serviceeftersynet af beskæftigelsespolitikken vil blandt andet være rettet mod en skærpelse af rådighedsforpligtelsen og visse særregler på dagpengeområdet, som hæmmer fleksibiliteten og dermed beskæftigelsen. Det er målet, at serviceeftersynet skal bidrage til at øge beskæftigelsen med op til 5.000 personer frem mod 2010.

Udover den allerede nævnte Velfærdskommission er der nedsat et globaliseringsråd, der skal rådgive regeringen i udarbejdelsen af forslag, som styrker uddannelsesniveaut, forskning og udvikling, innovation samt iværksætteri. Frem til 2010 er der – inden for de mellemfristede udgiftsrammer – afsat 10 mia. kr. til styrket uddannelse, forskning, innovation og iværksætteri. Derudover er der igangsat arbejde med at styrke voksen- og efteruddannelsesindsatsen.

Indsatsområderne på beskæftigelsesområdet er beskrevet mere detaljeret i *Det Nationale Reformprogram* for Danmark.

⁷ Heraf er 6.000 personer medregnet i beskæftigelsen under ”Forudsat bidrag fra allerede gennemførte reformer” i tabel 3.4.

3. Konjunkturudsigter og mellemfristet fremskrivning til 2010

3.1 International økonomi og finansielle forudsætninger¹

Fremgangen i den internationale økonomi er høj i disse år. Den globale BNP-vækst skønnes at blive omkring 4 pct. i 2005 og 2006 efter den rekordstore vækst på 5,2 pct. i 2004. Det er blandt andet USA og Kina, der holder væksten oppe, og for disse lande er vækstudsigterne svagt styrket i forhold til sidste års konvergensprogram. I euroområdet er aktivitetsfremgangen derimod fortsat svag med en skønnet vækst på knap 1½ pct. og 2 pct. i hhv. 2005 og 2006.

Væksten i den internationale økonomi ventes samlet set at ligge over den underliggende potentielle vækst i 2005-06. Fra og med 2007 forudsættes udlandets BNP-vækst at følge det underliggende vækstpotentiale, som sammenvejet med danske eksportmarkedsvægte antages at svare til omkring 2¼ pct.

Væksten i verdenshandlen har historisk været større end væksten i BNP bl.a. som følge af stigende international arbejdsdeling. Denne tendens videreføres i fremskrivningen, hvor væksten på eksportmarkederne (og i dansk import) overstiger væksten i BNP, *jf. tabel 3.1.*

Tabel 3.1						
Udlandsforudsætninger						
	2004	2005	2006	2007	2008	2009-10
Årlig stigning, pct.						
Realt BNP ¹⁾	3,0	2,5	2,6	2,3	2,2	2,2
Real markedsvækst, industri	7,5	6,1	6,5	4,6	4,4	4,4
Pct., niveau i slutår						
Tyskland, 10-årig eurorente	4,1	3,5	3,8	4,0	4,2	4,5
1) Handelsvægtet. Kilde: EU-Kommissionens forårsprognose 2005, OECD og egne beregninger.						

Den høje internationale vækst og en række forstyrrelser på udbudssiden har bidraget til den aktuelt høje oliepris. Den nuværende oliepris er betydelig højere end de marginale produktionsomkostninger, og det er forudsat at udbygning af kapacitet og energibesparende teknologiske fremskridt trækker i retning af et fald i olieprisen på sigt. Konkret indgår det i fremskrivningerne, at den gennemsnitlige oliepris er 53½ \$

¹ Den fremskrivning, der ligger til grund for Konvergensprogram 2005, er baseret på den senest offentliggjorte konjunkturvurdering, *jf. Økonomisk Redegørelse, august 2005*. Forudsætningerne vedrørende den internationale økonomi tager udgangspunkt i Kommissionens forårsprognose justeret for nytilkomne informationer blandt andet om oliepriser, renter og valutakurser. Udlandsforudsætningerne (jf. bilagstabel B.8) ligger nogenlunde tæt op ad Kommissionens efterårsprognose.

pr. td. i 2005 og 58½ \$ pr. td. i 2006, hvorefter olieprisen beregningsteknisk forudsættes at falde til et niveau på knap 40 \$ pr. td. i 2007 og i årene fremover (målt i 2007-niveau)².

Selvom olieprisen er steget meget siden starten af 2004 er niveauet opgjort realt og i forhold til lønniveauet fortsat et stykke under prisen under oliekrisen i begyndelsen af 1980'erne, og samtidig er energiintensiteten reduceret markant i forhold til 1980'erne. Det bidrager til at reducere virkningerne på produktion og beskæftigelse som følge af udsving i oliepriserne.

Mens den korte pengepolitiske rente i USA siden sommeren 2004 er blevet gradvis forhøjet, har ECB holdt den pengepolitiske rente på et uændret historisk lavt niveau på 2 pct. bl.a. under indtryk af den forholdsvis afdæmpede inflation og svag kapacitetsudnyttelse i euroområdet. Danmarks Nationalbank har fulgt ECB's rentepolitik, hvilket skal ses i sammenhæng med fastkurspolitikken.

Det stedfundne rentefald siden 2002 skønnes at bidrage til den økonomiske vækst med omkring 1 pct.-enhed i hvert af årene 2004-2006. Fremgangen i den økonomiske aktivitet har i de seneste år været større i Danmark end i euroområdet, og ECB's pengepolitik fremstår lempelig efter danske forhold.

Den ventede forhøjelse af de pengepolitiske, korte renter i euroområdet forventes nu at ske i første halvdel af 2006. I KP05 forudsættes den korte rente gradvist at stige fra ca. 2 pct. i 2005 til knap 4½ pct. i 2015, mens den nominelle effektive obligationsrente forudsættes at stige fra 3½ pct. i 2005 til 5½ i 2010 og yderligere til 6½ pct. på længere sigt.

Rentespændet mellem tyske og danske 10-årige statsobligationer har siden begyndelsen af 1999 i gennemsnit udgjort 0,3 pct.-enheder. Det aktuelt lave renteniveau i udlandet og overskuddet på offentlige finanser i Danmark har imidlertid medvirket til et lavt - i begyndelsen af 2005 negativt - rentespænd. Rentespændet skønnes at stige blandt andet i takt med, at det generelle renteniveau øges.

3.2 Konjunkturudsigterne for Danmark

Med baggrund i konjunkturvurderingen fra august forventes god vækst i produktion og beskæftigelse, fald i ledigheden og mærkbare overskud på såvel de offentlige finanser som betalingsbalancen i 2005 og 2006³. BNP-væksten skønnedes således til 2,4 pct. både i 2005 og 2006, jf. tabel 3.2. Dermed forventes væksten i Danmark noget

² Antagelsen om olieprisen på længere sigt er på linje med det Internationale Energi Agentur (IEA's) forudsatte oliepris, jf. *World Energy Outlook 2005 - Middle East and North Africa Insights, november 2005*.

³ Konjunkturvurderingen fra august var den første prognose, som tog udgangspunkt i Danmarks Statistiks data- og metodereviderede nationalregnskab. Danmarks Statistik offentliggjorde i juni/juli 2005 et data- og metoderevideret nationalregnskab, der dækker perioden 1990-2004. Det nye nationalregnskab er kort beskrevet i *appendiks 1*. Konjunkturvurderingen fra august tog udgangspunkt i det nye nationalregnskab. Som følge af revisionen forelå der i forbindelse med augustvurderingen udelukkende nationalregnskabstal på helårsbasis frem til og med 2004. Der forelå således ikke historiske nationalregnskabstal på kvartalsbasis.

hurtigere end i EU15, hvor der regnes med vækst på 1,5 pct. i 2005 og 2,0 pct. i 2006.

Tabel 3.2							
Nøgletal							
	ESA	2004	2005	2006	2007	2008	2009-10
Pct.							
BNP-vækst (faste priser)	B1g	2,0	2,4	2,4	1,1	1,6	2,1
BNP-deflator		2,2	2,2	2,0	2,0	2,4	2,2
Vækstkomponenter, realvækst i pct.							
Privat forbrug	P3	3,9	3,6	2,5	1,4	1,2	1,7
Offentligt forbrug	P3	2,0	0,3	0,5	0,5	0,5	0,5
Faste bruttoinvesteringer	P51	3,1	3,8	5,0	2,1	1,8	1,7
Lagerændringer ¹⁾	P52/3	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Eksport	P6	3,3	3,9	4,6	1,8	3,8	5,4
Import	P7	6,5	4,8	4,9	2,3	3,1	4,3
Bidrag til BNP-vækst, pct.-enheder							
Endelig indenlandsk efterspørgsel		3,0	2,6	2,4	1,2	1,1	1,3
Lagerændringer	P52/3	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nettoeksport	B11	-1,2	-0,2	0,1	-0,2	0,5	0,8
Arbejdsmarked, pct.							
Beskæftigelse		0,1	0,6	0,6	-0,3	0,1	0,6
Ledige (pct. af arbejdsstyrken)		6,1	5,5	5,1	5,3	5,2	4,8
Do, EU definition		5,4	4,8	4,4	4,6	4,5	4,1
Timeproduktiviteten i de private byerhverv		2,9	1,9	2,4	2,0	2,0	2,0
Produktiviteten (BNP pr. beskæf.)		1,3	1,5	1,7	1,6	1,6	1,5
1) Bidrag til BNP-vækst.							
2) De relativt lave BNP-vækstrater i 2007 og 2008 afspejler en teknisk forudsætning om, at det positive output-gab gradvist lukkes fra 2006 til 2008.							
Kilde: Danmarks Statistik samt egne beregninger.							

Siden augustvurderingen har Danmarks Statistik offentliggjort kvartalsvise nationalregnskabstal frem til og med 2. kvartal 2005. Herudover er der fremkommet nye oplysninger om en række andre konjunkturindikatorer. Overordnet set afviger de nytilkomne oplysninger ikke afgørende fra de seneste skøn. BNP-væksten i 2005 fremstår lidt højere end ventet. Fremgangen i beskæftigelsen er samtidig større, og ledigheden er faldet lidt mere end forudsat. Det peger samtidig i retning af et større offentligt overskud i 2005 end skønnet i august.

Den næstkommende konjunkturvurdering – som indarbejder de seneste oplysninger – offentliggøres i begyndelsen af december 2005 og vil række frem til 2007.

Den registrerede ledighed toppede i december 2003 og er frem til og med september 2005 faldet med godt 30.000 personer. I 2006 skønnes ledigheden at nå ned på 147.000 personer eller 5,1 pct. af arbejdsstyrken (national definition). Ledigheden er lav både i historisk perspektiv og set i forhold til andre lande. Når der tages højde for antallet af AF-aktiverede ligger ledigheden i september 2005 under det rekordlave niveau omkring årsskiftet 2001/02.

Ledigheden vurderes at blive lavere end det beregnede strukturelle niveau og outputgabet vurderes at være positivt og stigende i 2005. Det indebærer en øget risiko for flaskehalse og knaphedsbetingede lønstigninger frem mod 2007. Outputgabet antages, som en teknisk forudsætning, at blive lukket gradvist i perioden 2007-08.

3.3 Beskæftigelses- og produktivetsforudsætninger frem mod 2010

For perioden 2005-10 forudsættes en gennemsnitlig vækst i BNP på knap 2 pct. årligt, *jf. tabel 3.3*. Afdæmpningen af væksten sammenlignet med perioden 1994-04 skyldes blandt andet, at det kraftige fald i ledigheden fra 1994 til 2002 ikke kan gentages, og at der er indarbejdet en vis reduktion af den gennemsnitlige arbejdstid frem til 2010 som følge af ændret befolknings sammensætning. Den gennemsnitlige arbejdstid har været nogenlunde konstant siden først i 1990'erne.

Tabel 3.3		
Bidrag til produktionspotentialet og realt BNP		
	1994-04	2005-10
Årlig vækst, pct.		
Vækst i produktionspotentiale	2,1	1,9
Heraf bidrag fra:		
- Timeproduktivitet	1,5	1,7
- Strukturel ledighed	0,5	0,2
- Arbejdsstyrke	0,0	0,1
- Arbejdstid	0,0	-0,1
Vækst i BNP	2,2	1,9

Kilde: ADAM databank samt egne beregninger.

Fremskrivningen forudsætter en stigning i arbejdsstyrken på ca. 19.000 personer fra 2004 til 2010 og et fald i ledigheden på omtrent 41.000 personer. Det indebærer en samlet fremgang i beskæftigelsen på 61.000 personer, som er fordelt med godt 47.000 personer i den private sektor og godt 13.000 personer i den offentlige sektor, *jf. tabel 3.4*.

Tabel 3.4
Bidrag til stigningen i beskæftigelsen

	Ændring 2004-10
1.000 personer	
1. Demografisk bidrag ¹⁾	-27
2. Forudsat bidrag fra allerede gennemførte reformer	20
3. Strukturel beskæftigelse i grundforløb(1+2)	-7
4. Krav til nye strukturtiltag, der øger beskæftigelsen	50
5. Konjunkturbidrag	18
6. 2010-forløb (kravforløb) (3+4+5)	61

Anm.: Det demografiske betingede fald i beskæftigelsen er mindre end i KP2004. Det skyldes primært, at øget uddannelsesniveau og opholdstid er indregnet i det demografiske bidrag. Som følge af afrunding kan totalen afvige fra summen af bidragene.

1) Forudsætter uændret aggregeret ledighedsprocent og uændret erhvervsfrekvens fordelt på køn, alder og herkomst fra 2004 til 2010. Endvidere indregnes et demografisk bidrag til beskæftigelsen som følge af at erhvervsfrekvenserne afhænger af uddannelsesniveaue og opholdstiden for indvandrere. Et generelt stigende uddannelsesniveau og stigende opholdstid for indvandrere i fremskrivningen indebærer isoleret set en positiv effekt på beskæftigelsen – svarende til i alt 16.000 personer frem mod 2010.

Kilde: Egne beregninger.

En del af ledigheden i 2004 skønnes at være konjunkturbetinget (ca. 15.000 personer), mens arbejdsstyrken i 2004 er lidt under et anslået strukturelt niveau (ca. 3.000 personer). Derfor kan en del af den forudsatte beskæftigelsesfremgang (18.000 personer) forventes at ske automatisk som følge af en forudsat normalisering af konjunktursituationen. Den resterende del af beskæftigelsesfremgangen på 43.000 personer har strukturel karakter.

I 2010-forløbet, som ligger til grund for KP05, er forudsat yderligere initiativer, som kan øge den strukturelle beskæftigelse med ca. 50.000 personer (knap 2 pct.), *jf. tabel 3.4*. I fremskrivningen antages disse bidrag beregningsteknisk at komme fra en stigning i arbejdsstyrken på ca. 26.000 personer, blandt andet som følge af bedre integration af indvandrere og hurtigere gennemløb i uddannelsessystemet, og en reduktion af den strukturelle ledighed på ca. 24.000 personer. Den strukturelle ledighed antages dermed at falde fra ca. 5½ pct. i 2004 til godt 4½ pct. i 2010.

I fravær af yderligere initiativer er det dermed lagt til grund, at den strukturelle beskæftigelse vil falde med ca. 7.000 personer fra 2004 til 2010.

Endelig vil den demografiske udvikling, som illustreret i tabel 3.4, indebære et fald i beskæftigelsen på 27.000 personer frem til 2010. Dette fald i beskæftigelsen er ca. 20.000 personer større end i grundforløbet, hvilket afspejler et skønnet bidrag fra reformer, som allerede er gennemført.

De allerede gennemførte initiativer omfatter blandt andet reformerne af efterløn og førtidspension, afskaffelse af overgangsydelsen, arbejdsmarkedsreformen *Flere i arbejde*, nedsættelsen af skat på arbejdsindkomst og den seneste aftale på integrationsområdet *En ny chance til alle*.

Timeproduktiviteten i de private byerhverv antages i gennemsnit at vokse med ca. 2 pct. årligt i perioden 2005-10. For hele den private sektor forudsættes timeproduktiviteten at vokse med ca. $2\frac{1}{4}$ pct. årligt. Da nationalregnskabet ikke opgør produktivitetstigninger i den offentlige sektor, hvor ca. 30 pct. af de beskæftigede er ansat, regnes med en vækst i timeproduktiviteten for økonomien som helhed på ca. $1\frac{3}{4}$ pct. årligt, *jf. tabel 3.3*.

Den gennemsnitlige arbejdstid har været omtrent uændret siden starten af 1990'erne (efter et betydeligt fald i de foregående årtier). Stigningen i andelen af ældre og helt unge i arbejdsstyrken medfører en reduktion i den gennemsnitlige arbejdstid på $\frac{1}{2}$ pct. fra 2004 til 2010, idet disse grupper i gennemsnit arbejder mindre end midaldrende.

3.4 Løn og priser

Presset på arbejdsmarkedet ventes at bidrage til en forøgelse af lønstigningerne fra 3,2 pct. i 2005 til 3,7 pct. i 2006. Dermed vil lønstigningen i 2006 fortsat ligge noget højere end i euroområdet, og merlønstigningen i forhold til udlandet ventes at vokse lidt frem til 2006. Lønstigningerne har siden 2000 ligget godt 1 pct. højere end i euroområdet, hvilket delvis opvejes af højere produktivitetsvækst.

Idet forbrugerpriserne skønnes at stige med 1,7 pct. i 2005 og 2,1 pct. i 2006, ventes reallønnen at vokse med ca. $1\frac{1}{2}$ pct. både i 2005 og 2006.

Forløbet frem mod 2010 indebærer årlige lønstigninger på ca. $3\frac{3}{4}$ pct. pr. år og forbrugerprisstigninger på omkring $1\frac{3}{4}$ pct. pr. år. Det indebærer en reallønsfremgang på omtrent 2 pct. årligt i hele forløbet, *jf. tabel 3.5*, og svarer stort set til den forudsatte vækst i produktiviteten i de private byerhverv. Som følge af skattestoppets nominalprincip stiger forbrugerpriserne lidt langsommere end nettoprisindekset.

Tabel 3.5						
Deflatorer og prisindeks						
	2004	2005	2006	2007	2008	2009-10
Årlig vækst, pct.						
BNP-deflator	2,2	2,2	2,0	2,0	2,4	2,2
Forbrugerprisdeflator	1,5	1,7	2,1	1,4	1,9	1,8
Forbrugerprisindeks	1,2	1,7	2,1	1,3	1,9	1,8
Do. EU-harmoniseret HICP	0,9	1,6	2,0	1,3	1,9	1,8
Nettoprisindeks	1,4	1,9	2,3	1,4	2,0	2,0
Timelønninger, privat sektor	2,8	3,2	3,7	3,8	3,8	3,8
Lønomsåninger pr. person	3,1	3,0	3,6	3,8	3,7	3,7
Euroområdet						
HICP	2,1	1,9	1,5	-	-	-
Lønomsåninger pr. person	2,1	2,2	2,4	-	-	-

Kilde: Danmarks Statistik, Kommissionens forårsprognose 2005 samt egne beregninger

3.5 Betalingsbalance og udlandsgæld

Fremskrivningen indebærer fortsat høj finansiel opspåring, både i den offentlige og private sektor. Overskuddet på betalingsbalancen kan udgøre 1-2½ pct. af BNP frem til 2010. Det bidrager til en reduktion af udlandsgælden, som med forbehold for de normalt betydelige værdireguleringer kan vendes til et nettotilgodehavende omkring 2010, *jf. tabel 3.6.*

Tabel 3.6						
Betalingsbalance og nettofordringer på udlandet						
	2004	2005	2006	2007	2008	2009-10
Pct. af BNP						
Privat finansiel opspåring	1,4	-0,1	0,5	-0,8	-0,4	0,8
Offentlig finansiel opspåring	1,1	2,5	1,9	2,0	1,5	1,6
Betalingsbalancen	2,5	2,4	2,4	1,2	1,2	2,5
Nettofordringer på udlandet	-10,9	-8,5	-5,8	-4,3	-3,0	0,6

Kilde: Danmarks Statistik samt egne beregninger.

4. Udsigterne for de offentlige finanser

4.1 De offentlige finanser i hovedtræk

På baggrund af vurderingen af konjunkturerne fra august og forudsætningerne om den økonomiske politik skønnes et samlet offentligt overskud på ca. 39 mia. kr. eller 2,5 pct. af BNP i 2005, *jf. tabel 4.1*. I 2004 var overskuddet opgjort til 1,1 pct. af BNP. Opgørelsen følger principperne i det danske nationalregnskab, hvor ATP er placeret i den private sektor.¹

Det er navnlig faldende ledighed, faldende rente, høj vækst i det private forbrug og stigende oliepris, som bidrager til, at det offentlige overskud i 2005 ventes at blive en del større end i 2004.

	ESA	2004	2005	2006	2007	2008	2010
Pct. af BNP							
Indtægter	ESA	55,3	55,1	53,5	53,0	52,2	51,6
- heraf skatter		49,1	49,3	47,9	47,8	47,0	46,4
Udgifter	ESA	54,1	52,5	51,6	51,0	50,7	49,8
Offentlig saldo (nationalregnskabsform)	B9	1,1¹⁾	2,5	1,9	2,0	1,5	1,7
- heraf stat og kommuner		1,1 ¹⁾	2,5	1,9	2,0	1,5	1,7
Offentlig saldo (EDP-form ekskl. ATP)²⁾	B9 EDP	1,3	2,7	2,1	2,2³⁾	1,7³⁾	1,9³⁾
Offentlig saldo (EDP-form inkl. ATP)²⁾	B9 EDP	2,3	3,6	3,1	-	-	-
ØMU-gæld		42,3⁴⁾	35,6	31,7	28,9	26,5	21,5
Offentlig nettogæld		14,5	11,4	8,9	6,7	4,9	1,3
Nettogæld i stat og kommuner		14,6	11,4	9,0	6,8	5,0	1,3

Anm.: BNP er opgjort inkl. FISIM.

1) I november er det samlede offentlige overskud oprevideret til 1,7 pct. af BNP af Danmarks Statistik.

2) Frem til og med den anden EDP-indberetning i 2006 opgør Danmark den offentlige saldo inkl. ATP. Fra og med den første EDP-indberetning i 2007 opgøres den offentlige saldo ekskl. ATP.

3) I perioden 2007-2010, er det er på linje med årene 2004-2006 forudsat, at det offentlige overskud på EDP-form (ekskl. ATP) er 0,2 pct. af BNP større end overskuddet på nationalregnskabsform (som også opgøres ekskl. ATP). Differensen dækker over en forskelligartet håndtering af swaprenter og statens indtægter fra bortauktioneringen af UMTS-licenser.

4) Baseret på opgørelsen af ØMU-gælden i forbindelse med augustvurderingen. Afviger en smule fra EDP-indberetningen fra slutningen af august, jf. tabel 2.1, hvor ØMU-gælden opgjort i kroner er lidt højere (6¼ bill. DKK), og BNP er ekskl. FISIM.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

På trods af en fortsat gunstig udvikling i konjunkturerne skønnes det faktisk offentlige overskud reduceret til ca. 31 mia. kr. eller 1,9 pct. af BNP i 2006. Det skyldes pri-

¹ Med mindre andet er anført henvises der i det følgende som udgangspunkt til nationalregnskabets opgørelse af de offentlige finanser.

mært, at der i lyset af den forudsatte stigning i renten – og heraf faldende obligationskurser – ventes et fald i indtægterne fra pensionsafkastskatten på 0,8 pct. af BNP.

De forholdsvis store offentlige overskud i 2005 og 2006 er delvist udtryk for en midlertidig styrkelse af de offentlige finanser. Der ventes således blandt andet relativt store indtægter fra aktiviteterne i Nordsøen som følge af den forholdsvis høje oliepris.² Hertil kommer, at der i 2005 skønnes ekstraordinært høje indtægter fra pensionsafkastskatten som følge af kursgevinster på aktier og obligationer.

Den seneste konjunkturvurdering fra august tog udgangspunkt i et samlet offentligt overskud – opgjort på nationalregnskabsform – på 16,2 mia. kr. eller 1,1 pct. af BNP i 2004. Danmarks Statistik offentliggjorde den 4. november 2005 reviderede tal for de offentlige finanser i perioden 2001-2004. Ifølge de seneste tal er overskuddet opjusteret til 24,8 mia. kr. svarende til 1,7 pct. af BNP i 2004.

Ifølge revisionen er de offentlige udgifter nedjusteret med godt 3 mia. kr. i forhold til den tidligere opgørelse. Renteudgifterne er nedjusteret med ca. 1¼ mia. kr., det offentlige forbrug med knap ½ mia. kr., mens en række øvrige driftsudgifter – blandt andet subsidier – samlet er nedrevideret med omtrent 1½ mia. kr. Samtidig er de offentlige indtægter opjusteret med ca. 5½ mia. kr. Skatterne er samlet set oprevideret med 1 mia. kr., idet indtægterne fra pensionsafkastskatten er sat op med ca. 1¾ mia. kr. og selskabsskatten med godt ½ mia. kr., mens indkomstskatter og moms samlet set er revideret ned med ca. 1¼ mia. kr. Hertil kommer, at diverse øvrige drifts- og kapitalindtægter er opjusteret med omtrent 4½ mia. kr.

Som led i Stabilitets- og Vækstpagten foretager Danmark indberetning af offentlig gæld (ØMU-gæld) og saldo til EU-Kommisionen under proceduren om uforholdsmæssigt stor budgetunderskud (Excessive Deficit Procedure – forkortet EDP).

Opgørelsen af den offentlige saldo på EDP-form adskiller sig på visse punkter fra saldoopgørelsen på nationalregnskabsform. Det skyldes først og fremmest, at den offentlige saldo på EDP-form for nærværende fortsat opgøres inklusive overskuddet i ATP-fonden, der som nævnt udgør i størrelsesordenen ¾-1 pct. af BNP.³ Hertil kommer dels indregning af nettorenteindtægter fra statens rente- og valutaswaps, dels forskelligartet håndtering af indtægterne ved salget af statens UMTS-licenser.⁴

² Stigende oliepriser har umiddelbart en positiv virkning på de offentlige finanser i Danmark, hvilket står i kontrast til hovedparten af de øvrige medlemslande i EU. Stigende oliepriser medfører øgede offentlige indtægter fra beskatningen af olie- og gasaktiviteterne i Nordsøen blandt andet i form af selskabsskat og kulbrinteskate. Betalingsbalancen forbedres ligeledes, når oliepriserne stiger, idet Danmark er nettoeksportør af olie. I 2004 udgjorde Danmarks nettoeksport af energi således ca. ¾ pct. af BNP. Det skønnes med en vis usikkerhed, at en permanent olieprisstigning på 10 \$ pr. td. vil forbedre de offentlige finansers holdbarhed med knap 0,1 pct. af BNP.

³ Overskuddet i ATP-fonden kan variere noget fra år til år. Det skyldes, at ATP-fondens betaling af pensionsafkastskat kan fluktuere ganske meget fra år til år afledt af udviklingen på de finansielle markeder.

⁴ På EDP-form henregnes alle statens indtægter fra bortauktioneringen af UMTS-licenser til 2001. Provenuet opfattes med andre om som en slags engangsindtægt, selvom staten *de facto* vil have indtægter herfra i perioden 2001-2011. I nationalregnskabet har Danmarks Statistik valgt at sprede de samlede indtægter ud over hele den 20-årige periode, hvor licenserne er gældende.

Opgjort på EDP-form er det offentlige overskud dermed noget større end ifølge nationalregnskabet. I augustvurderingen udgjorde det offentlige overskud 1,1 pct. af BNP i 2004 på nationalregnskabsform, mens den offentlige saldo er opgjort til 2,3 pct. af BNP på EDP-form. Den primære årsag til forskellen er ATP-fondens overskud på ca. 1,0 pct. af BNP i 2004, mens håndteringen af swaprenter mv. bidrager med de resterende ca. 0,2 pct. af BNP. På tilsvarende vis skønnes et offentligt overskud på 3,6 pct. af BNP i 2005 på EDP-form, mens der på nationalregnskabsform ventes en offentlig saldo på 2,5 pct. af BNP.

Siden KP04 har Danmarks Statistik foretaget en metode- og datarevision af nationalregnskabet, der for nuværende dækker perioden 1990-2004, *jf. appendiks 1*. Flytningen af ATP-fonden fra sektoren *offentlig forvaltning og service* til den private (finansielle) sektor er den væsentligste revision, der har betydning for opgørelsen af de offentlige finanser, *jf. boks 4.1*.

Danmarks Statistiks metode og datarevision af nationalregnskabet påvirker ikke ØMU-gælden opgjort i kroner. Frem til og med den anden EDP-indberetning i 2006 vil ØMU-gælden således blive opgjort med fradrag for ATP's beholdning af statsobligationer.⁵

ØMU-gælden ventes reduceret fra ca. 42¼ pct. af BNP i 2004 til 31¾ pct. af BNP i 2006. De forudsatte offentlige overskud på mellemfristet sigt bidrager herefter til, at ØMU-gælden falder til ca. 21½ pct. af BNP i 2010, hvilket er på linje med målsætningerne frem mod 2010.

⁵ Dette fradrag udgør i størrelsesordenen 1¼ pct. af BNP.

Boks 4.1**Danmarks Statistiks revision af de offentlige finanser**

I forbindelse med metode- og datarevisionen af nationalregnskabet offentliggjorde Danmarks Statistik primo juni 2005 reviderede tal for de offentlige finanser for perioden 1990-2004.

En væsentlig ændring vedrører ATP-fondens nationalregnskabsmæssige placering. ATP-fonden flyttes fra sektoren *offentlig forvaltning og service* til den private (finansielle) sektor. Den ændrede placering af ATP er baseret på en beslutning truffet af Eurostat i marts 2004, jf. Eurostats News Release 30/2004. Ifølge beslutningen skal offentligt forvaltede og funderede pensionsordninger med fastlagte bidrag, og hvor de fremtidige pensioner ud over den enkeltes bidrag afhænger af afkastet af de investerede fondsmidler (uden offentlige garantier), ikke klassificeres under den offentlige sektor i nationalregnskabet.

Den ændrede placering af ATP indebærer en teknisk reduktion af den offentlige saldo. Det skyldes primært, at ATP-fondens renteindtægter ikke længere optræder som offentlige indtægter. Skatteindtægterne påvirkes også. Indbetalingerne af ATP-bidrag indgår ikke længere som en skattebetaling, mens provenuet fra pensionsafkastskatten forøges, fordi ATP's betaling af pensionsafkastskat nu medregnes i de offentlige skatteindtægter. Samlet set reduceres det målte skattetryk med i størrelsesordenen $\frac{1}{4}$ - $\frac{1}{2}$ pct. af BNP. Den ændrede placering af ATP medfører desuden en reduktion af de offentlige udgifter, herunder primært de offentlige overførselsindkomster i form af ATP's pensionsudbetalinger. Alt i alt indebærer udskillelsen af ATP en teknisk reduktion af den offentlige saldo på ca. $\frac{3}{4}$ -1 pct. af BNP.

Herudover omfatter Danmarks Statistiks revision af de offentlige finanser en ændret periodisering af indtægterne fra selskabsskatterne. Den tidligere opgørelse af indtægterne i et givet år (t) var baseret på selskabernes skat for det foregående år (t-1) fratrukket samme års (t-1) obligatoriske acontoskat og tillagt opgørelsesårets (t) obligatoriske acontoskat. Den reviderede opgørelse er baseret på selskabernes indkomst i opgørelsesåret, hvilket er på linje med den metode, der anvendes i opgørelsen af personskatterne.

Revisionen indeholder endvidere en række saldoneutrale omplaceringer. Det gælder blandt andet en ændret håndtering af betalingen for finansielle formidlingstjenester, der opnås via rentemarginalen – også kaldet FISIM (Financial Intermediation Services Indirectly Measured). Den ændrede metode indebærer et højere niveau for det offentlige forbrug, fordi udgiften til FISIM ifølge revisionen skal indgå i det offentlige køb af varer og tjenesteydelser. De offentlige (netto)renteudgifter reduceres imidlertid tilsvarende, idet den offentlige sektors renteudgifter ikke længere opgøres inklusive udgiften til FISIM.

4.2 Finanspolitikken

Overskuddet på den strukturelle saldo er beregnet til at udgøre i størrelsesordenen $\frac{1}{2}$ pct. af BNP i 2004.⁶ Herefter øges det strukturelle overskud til godt 1 pct. af BNP i 2005 og 2006, jf. tabel 4.2. Korrigeret for virkningerne af suspensionen af bidragene til den Særlige Pensionsopsparing – der nu dækker perioden 2004-2007 – udgør overskuddet på den strukturelle saldo knap $\frac{1}{2}$ pct. af BNP i 2004 og knap 1 pct. af BNP i 2005 og 2006.

Forøgelsen af det strukturelle overskud fra 2004 til 2005 skal blandt andet ses i lyset af underliggende fald i nettorentebetalingerne og skift i efterspørgsels sammensætning.

⁶ Beregningen af den strukturelle saldo er foretaget efter Finansministeriets metode og tager udgangspunkt i de offentlige finanser opgjort ifølge principperne i nationalregnskabet, hvor ATP er placeret i den private sektor.

gen i retning af større afgiftsbelagt forbrug (ved et givet ledigheds- og outputgab).⁷ Den planlagte finanspolitik bidrager ligeledes til forøgelsen af det strukturelle overskud.

I perioden 2007-2010 øges det strukturelle overskud til ca. 1,6 pct. af BNP. Det afspejler navnlig faldende nettorentebetalinger på den offentlige gæld, den forudsatte fremgang i beskæftigelsen og afdæmpet vækst i det offentlige forbrug, mens nominalprincippet i skattestoppet trækker i modsat retning.

Tabel 4.2
Strukturel offentlig saldo

	2004	2005	2006	2007	2008	2010
Pct. af BNP						
1. Offentlig saldo	1,1	2,5	1,9	2,0	1,5	1,7
2. Bidrag fra konjunkturer	-0,5	0,0	0,7	0,3	0,0	0,0
3. Bidrag fra særlige poster	1,0	1,3	0,2	0,0	0,0	0,0
4. Strukturel saldo (1.-2.-3.)	0,6	1,2	1,1	1,7	1,6	1,7
5. Strukturel saldo korr. for suspension af SP	0,4 ¹⁾	1,0 ¹⁾	0,8 ¹⁾	1,4 ¹⁾	1,6 ¹⁾	1,7 ¹⁾
Memo poster						
Potential BNP vækst, pct.	1,7	1,4	2,0	1,9	1,9	2,1
Real BNP vækst, pct.	2,0	2,4	2,4	1,1	1,6	2,1
Output gab	-0,6	0,5	0,9	0,2 ²⁾	0,0 ²⁾	0,0
Beskæftigelsesgab	-0,6	-0,0	0,9	0,4 ²⁾	0,0 ²⁾	0,0

Anm.: De særlige poster omfatter primært pensionsafkastskat, selskabsskat, indtægter fra olie- og gasaktiviteter i Nordsoen og nettorenteuudgifter. Bidraget fra særlige poster afspejler, at der i beregningen af den strukturelle saldo søges taget højde for midlertidige forhold ud over konjunkturernes påvirkning af de offentlige finanser.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

1) Det er for nuværende aftalt, at bidragene til den Særlige Pensionsopsparing er suspenderet i perioden 2004-2007. Korrektionen udgør knap 0,3 pct. af BNP og bidrager til større sammenlignelighed.

2) Det forudsættes af beregningstekniske årsager, at det positive outputgab i 2006 lukkes gradvist frem mod 2008.

Det operationelle pejlemærke for finanspolitikken er gennemsnitlige strukturelle offentlige overskud i målintervallet $\frac{1}{2}$ - $1\frac{1}{2}$ pct. af BNP, *jf. kapitel 2*. Det er den strukturelle saldo korrigeret for bidraget fra suspensionen af SP-bidraget, som skal sammenholdes med målintervallet. I 2005 og 2006 ligger de beregnede strukturelle overskud korrigeret for suspensionen af SP-bidraget indenfor målintervallet.

For perioden 2004-2006 vurderes de strukturelle overskud at være lavere end de faktiske overskud. I 2004 afspejler det, at indtægterne fra selskabsskat og pensionsaf-

⁷ Konjunkturernes påvirkning af de offentlige finanser beregnes ud fra den såkaldte budgetelasticitet og beskæftigelsesgabet. Budgetelasticiteten er estimeret ved hjælp af de historiske makroøkonomiske sammenhænge, der indgår i ADAM-modellen udviklet af Danmarks Statistik. I forbindelse med et forbrugsdrevet opsving kan den faktiske budgetelasticitet være større end den estimerede budgetelasticitet, fordi privatforbruget har større afgiftsindhold end andre efterspørgselskomponenter. Det betyder, at det beregnede konjunkturbidrag i en vis udstrækning kan undervurdere konjunkturernes påvirkning af de offentlige finanser. Modstykket hertil er en tendens til, at forbedringen af den strukturelle saldo overvurderes i perioder med kraftig forbrugsvækst (og vice versa i perioder med forholdsvis svag udvikling i det private forbrug).

kastkat var ekstraordinært store, jf. bidraget fra ”særlige poster” på 1,0 pct. af BNP i tabel 4.2. I modsat retning trækker, at konjunktursituationen – karakteriseret ved negative output- og beskæftigelsesgab – skønnes at have svækket de offentlige finanser svarende til 0,5 pct. af BNP i 2004.

I 2005 bidrager ekstraordinært store indtægter fra olie- og gasaktiviteterne i Nordsøen sammen med både selskabsskatten og pensionsafkastskatten til, at det faktiske overskud vurderes at være højere end det beregnede strukturelle niveau. I 2006 er det primært konjunkturerne og Nordsø-indtægterne, som midlertidigt styrker de offentlige finanser.

På baggrund af finanslovsforslaget for 2006 fra august og de i juni indgåede aftaler om økonomien i kommuner og amter i 2006 skønnes et omtrent neutralt aktivitetsbidrag fra finanspolitikken i 2006, jf. tabel 4.3. Finanspolitikken i 2005 – målt ved den såkaldte ét-årige finanseffekt – skønnes også at være nogenlunde neutral. Det skal for begge års vedkommende ses i sammenhæng med den forudsatte moderate vækst i de samlede offentlige udgifter – herunder offentligt forbrug og overførselsindkomster.

Tabel 4.3					
Bidrag til den økonomiske aktivitet					
	2002	2003	2004	2005	2006
Pct.					
BNP-vækst	0,5	0,8	2,0	2,4	2,4
Ét-årig finanseffekt	0,3	-0,3	0,9	-0,1	-0,1
Pct.-enheder					
Flerårige virkninger:					
- flerårig finanseffekt	0,3	-0,2	0,8	0,1	-0,1
- opsparingsvirkninger ¹⁾	-0,2	0,0	0,1	0,1	0,0
- investeringstiltag mv. ²⁾	0,1	0,3	0,1	-0,1	-0,2
- stedfundne renteændringer ³⁾	0,2	0,7	1,2	0,9	1,0
1) Opsparingsvirkningen i 2002 er afledt af reduktionen af rentefradragets skatteværdi i forbindelse med Pinsepakken. I 2004-2006 dækker opsparingsvirkningerne over suspensionen af SP-bidraget.					
2) Ekskl. aktivitetsvirkningen af offentlige subsidier på boligområdet, idet disse indgår i finanspolitikken bidrag til den økonomiske aktivitet.					
3) Opgjort som de isolerede virkninger på BNP-væksten af renteudviklingen fra og med 2002 og frem til primo august 2005. Renter er antaget uændret derefter.					
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.					

Målt ved den flerårige finanseffekt⁸ har finanspolitikken siden 2002 en nogenlunde neutral virkning på BNP-væksten i 2005 og 2006, jf. tabel 4.3. Finanspolitikken bidrager imidlertid til at øge niveauet for BNP sammenlignet med en situation, hvor der var blevet ført neutral finanspolitik i hvert år siden 2002. Det skyldes primært

⁸ De flerårige finanseffekter tager højde for, at den førte finanspolitik i et givet år også påvirker de økonomiske aktiviteter i de efterfølgende år. Den flerårige finanseffekt opgøres her som aktivitetsvirkningen af finanspolitikken siden 2002.

den mærkbare lempelse af finanspolitikken i 2004 – svarende til en finanseffekt på knap 1 pct. af BNP – afledt af blandt andet skattemæssighederne og de øvrige initiativer i Forårspakken.

De senere års rentefald bidrager både til højere BNP-niveau og BNP-vækst i 2005 og 2006. Den samlede virkning af finanspolitikken og renteutviklingen er dermed klart ekspansiv i begge år. De stedfundne olieprisstigninger trækker isoleret set i retning af lavere vækst.

Finanspolitikken i 2006 skal ses i sammenhæng med det lave renteniveau, kraftig vækst i boligpriserne og risikoen for tiltagende mangel på arbejdskraft i takt med fallende ledighed.

På baggrund af forslaget til finanslov indgik regeringen den 7. november 2005 en samlet aftale om finansloven for 2006, *jf. boks 4.2*.

Boks 4.2
Aftale om finanslov for 2006 – udvalgte temaer
Finanslovsaftalen indeholdt forbedringer på en række udvalgte områder:
<ul style="list-style-type: none"> • Forhøjelse af førtidspensionen med ca. ½ mia. kr. om året. • Bedre hjemmehjælp mv. til de ældre svarende til godt ½ mia. kr. årligt. • Bedre kvalitet i børnepasningstilbud for knap ½ mia. kr. i 2006-2009. • Forskningsområdet tilføres ½ mia. kr. årligt i perioden 2006-2008. • Nye uddannelsesinitiativer for godt ¼ mia. kr. årligt. • Styrket indsats for erhvervslivet for godt ½ mia. kr. om året, herunder gradvis afskaffelse af pasagerafgiften over 2 år.

Aftalen indebærer isoleret set, at de finanspolitiske nøgletal er på linje med det finanslovsforslag for 2006, der blev lagt frem i august. Konkret gælder, at:

- Finanseffekten er uændret -0,1 pct. af BNP i 2006. Finanspolitikken bidrag til den økonomiske aktivitet er med andre ord nogenlunde neutralt.
- Stigningen i det offentlige forbrug er uændret 0,5 pct. i 2006.
- Statens DAU-saldo reduceres med knap ¼ mia. kr. i 2006.
- De samlede offentlige overskud (nettofordringserhvervelsen) reduceres samtidig med ca. ¼ mia. kr. i 2006.

Virksomheden af diskretionært besluttede engangsforslag på statens DAU-saldo og de samlede offentlige finanser (nettofordringserhvervelsen) er beskrevet i *boks 4.3*. Mens engangsforslagene af DAU-saldoen har en vis størrelse, er virkningen på de samlede offentlige finanser af yderst beskedent omfang.

Boks 4.3**Oversigt over engangsindtægter i 2005 og 2006**

I 2005 skønnes der at være diskretionært besluttede engangsforhold mv. for i alt knap 5 mia. kr. på DAU-form. De væsentligste engangsindtægter er en overførsel fra Hypotekbanken på 2,2 mia. kr., en indtægt på 1,1 mia. kr. fra salg af statens aktiepost i Gastra A/S og et stiftertilgodehavende i Københavns Havn på 0,7 mia. kr. Hertil kommer engangsindtægter fra blandt andet salg af Statens Bilinspektion på 0,5 mia. kr. og et ekstraordinært udbytte fra DSB på 0,4 mia. kr.

Med hensyn til de offentlige finanser er der samlet set tale om engangsforbedringer på godt ½ mia. kr. i 2005.

I 2006 skønnes der at være diskretionært besluttede engangsforhold mv. for i alt ca. 2,7 mia. kr., hvad angår statens DAU-saldo. Heraf vedrører 2,2 mia. kr. omlægning af statslige aktiver med henblik på indskud i dels Højteknologifonden, dels finansiering af øgede uddelingsmuligheder for Danmarks Grundforskningsfond.

I 2006 er der i store træk ingen diskretionært besluttede engangsforbedringer, der påvirker de samlede offentlige finanser.

Tabel a**Diskretionært besluttede engangsindtægter i 2005 og 2006**

	DAU-saldo	Off. saldo
Mia. kr.		
Salg af Gastra A/S	1,1	
Køb og salg af bygninger og grunde mv.	0,1	0,1
Ekstraordinært udbytte fra DSB	0,4	0,4
Udbytte fra Post Danmark	0,2	0,2
Bortfald af driftsudgifter og driftsindtægter som følge af salg af SBI, netto	-0,1	-0,1
BaneDanmark – kompensation ifm. skattesag	-0,1	
Kapitalindskud i Bornholmstrafikken A/S	-0,2	
Overførsel af midler fra Hypotekbanken	2,2	
Stiftertilgodehavende i Københavns Havn	0,7	
Salg af statens aktier i Bella Center A/S	0,1	
Salg af Statens Bilinspektion	0,5	
2005 i alt	4,9	0,6
Omlægning af statslige aktiver mv.	2,2	
Udlodninger fra IØ og IFU	0,3	
Overførsel af midler fra Hypotekbanken	0,1	
Salg af ejendomme og grunde	0,1	0,1
2006 i alt¹⁾	2,7	0,1

1) Augustvurdering samt FL06-aftaler

Anm.: Positive tal afspejler saldoforøgelse og negative tal saldo-reduktioner.

4.3 De offentlige indtægter

De samlede offentlige indtægter ventes at falde fra 55,3 pct. af BNP i 2004 til 53,5 pct. af BNP i 2006 og yderligere til ca. 51½ pct. af BNP i 2010. Faldet i de offentlige

indtægters andel af BNP fra 2004 til 2010 skyldes hovedsageligt en reduktion af skattetrykket med godt 2½ pct. af BNP, jf. tabel 4.4.

Tabel 4.4							
Sammensætning af de offentlige finanser							
	ESA	2004	2005	2006	2007	2008	2010
Pct. af BNP							
Offentlig saldo (NR-form)	B9	1,1 ¹⁾	2,5	1,9	2,0	1,5	1,7
Offentlige udgifter		54,1	52,5	51,6	51,0	50,7	49,8
- Primære udgifter		51,0	49,7	49,2	49,3	49,1	48,3
- Offentligt forbrug	P3	26,6	26,1	25,8	25,9	25,8	25,4
- Offentlige investeringer		1,8	1,8	1,7	1,7	1,7	1,7
- Indkomstoverførsler	D62	17,2	16,9	16,7	16,7	16,5	16,2
- Subsidier	D3	2,4	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3
- Øvrige primære udgifter		3,0	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7
- Renteudgifter		3,2	2,8	2,4	1,7	1,6	1,5
Offentlige indtægter		55,3	55,1	53,5	53,0	52,2	51,6
- Skatter (skattetryk)		49,1	49,3	47,9	47,8	47,0	46,4
- Personskatter mv. ²⁾		21,3	21,2	21,1	21,3	20,7	20,4
- heraf ejendomsværdiskat		0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
- Arbejdsmarkedsbidrag		4,4	4,4	4,4	4,4	4,4	4,4
- Pensionsafkastskat		1,4	1,3	0,4	0,8	0,9	1,0
- Selskabsskatter		3,2	3,6	3,3	2,8	2,8	2,7
- Moms		9,8	9,9	9,9	9,9	9,8	9,6
- Ejendomsskat (grundskyld mv.)		1,2	1,1	1,1	1,2	1,2	1,2
- Afgifter		6,7	6,7	6,5	6,3	6,2	6,0
- Sociale bidrag		1,2	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1
- Renteindtægter	D41	1,5	1,4	1,3	1,1	1,2	1,2
- Øvrige indtægter		4,6	4,4	4,3	4,0	4,0	3,9

1) I november er det samlede offentlige overskud oprevideret til 1,7 pct. af BNP i 2004 af Danmarks Statistik.

2) Personskatter mv. indeholder kildeskatter (herunder ejendomsværdiskat), vægtafgift fra husholdninger, bo- og arveafgift samt andre personlige skatter.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Faldet i skattetrykket skal blandt andet ses i lyset af en normalisering af indtægterne fra selskabsskatterne primært afledt af et forudsat fald i olieprisen fra det nuværende forholdsvis høje niveau. En normalisering af indtægterne fra pensionsafkastskatten bidrager ligeledes til faldende skattetryk. Derudover bidrager nominalprincippet i skattestoppet til en underliggende reduktion af skattetrykket. Skattestoppet reducerer isoleret set skattetrykket med ca. ½ pct. af BNP i 2010 målt i forhold til et finanspolitisk neutralt forløb, hvor afgifter mv. angivet i kronebeløb aktivt øges i takt med priserne.

4.4 De offentlige udgifter

De offentlige udgifters andel af BNP reduceres fra 54,1 pct. af BNP i 2004 til 51,6 pct. af BNP i 2006. Godt to tredjedele af dette fald i udgiftstrykket kan henføres til

de primære offentlige udgifter, mens knap en tredjedel skyldes lavere renteudgifter afledt af den forudsatte gældsnedbringelse og de senere års faldende renteniveau.

Det offentlige forbrugstryk falder med knap 0,9 pct.-enheder fra 2004 til 2006. Med en forudsat afdæmpet realvækst på 0,3 pct. i 2005 og 0,5 pct. i 2006 ventes det offentlige forbrug at vokse lidt langsommere end nominelt BNP.

Udgifterne til indkomstoverførsler falder med 0,5 pct.-enheder fra 2004 til 2006. Faldet afspejler blandt andet et forventet fald i ledigheden og en afdæmpet regulering af overførselssatserne både i 2005 og 2006.

I KP04 var forudsat en realvækst i det offentlige forbrug på 0,3 pct. i 2004 med udgangspunkt i finansloven og de kommunale budgetter for 2004. De seneste årstal fra Danmarks Statistik, der indregner regnskabstal for stat, amter og kommuner, viser imidlertid en vækst i det offentlige forbrug på 2,0 pct. i 2004, mens realvæksten i 2003 omvendt blev justeret ned til 0,3 pct. mod 1,0 pct. i KP04 *jf. tabel 4.5*.

Tabel 4.5							
Offentligt forbrug							
	2002	2003	2004	2005	2006	Gnst. 2002-04	Gnst. 2002-06
Pct.							
Realvækst i offentligt forbrug (KP04)	2,1	1,0	0,3	0,5	0,5	1,2	0,9
Realvækst i offentligt forbrug (KP05)	2,2	0,3	2,0	0,3	0,5	1,5	1,1
Nominel vækst i off. forbrug (KP04)	4,4	3,7	3,3	2,8	3,6	3,8	3,6
Nominel vækst i off. forbrug (KP05)	4,6	3,1	4,9	2,5	3,3	4,2	3,7

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

For de regnskabsdækkede år 2002-2004 er der dermed samlet set tale om et vist merforbrug i forhold til KP04. I KP04 var således forudsat en gennemsnitlig realvækst på 1,2 pct. om året mod de nuværende 1,5 pct. i KP05.⁹ Den nominelle forbrugsvækst har ligeledes været noget højere end det fremgik af KP04.

Det er væksten i amter og kommuner, som forklarer den samlede forbrugsvækst fra 2002 til 2004, herunder især på undervisningsområdet samt social- og sundhedsområdet (sygehuse og medicin). På det statslige område er de reale forbrugsudgifter faldet fra 2002 til 2004.

Med baggrund i den højere realvækst i 2004 er der forudsat en mere afdæmpet forbrugsvækst i 2005 på 0,3 pct. Det kræver, at de offentlige forbrugsudgifter svarer til budgetterne. På baggrund af finanslovforslaget og under forudsætning af, at regerin-

⁹ I forbindelse med de årlige finanslove for årene 2002-2004 er der forudsat reale vækstrater i det offentlige forbrug på henholdsvis 1,3 pct. i 2002, 0,7 pct. i 2003 og 0,7 pct. i 2004. Det svarer til en gennemsnitlig realvækst på 0,9 pct. om året.

gens aftale med de kommunale parter overholdes, skønnes væksten i det offentlige forbrug til 0,5 pct. realt i 2006. Det er på linje med målsætningen for realvæksten i det offentlige forbrug frem mod 2010.

De kvartalsvise nationalregnskabstal frem til og med 2. kvartal 2005, der blev offentliggjort af Danmarks Statistik den 11. oktober 2005, peger i retning af større vækst i det offentlige forbrug i 2005. Der er imidlertid usikkerhed knyttet til tallene for det offentlige forbrug i det kvartalvise nationalregnskab. Det gælder ikke mindst med hensyn til forbruget i amter og kommuner. Det er nettovarekøbet, som trækker væksten i det offentlige forbrug, mens den offentlige beskæftigelse ser ud til at være faldet i forhold til 1. halvår 2004.

Nye skøn for væksten i det offentlige forbrug i 2005 og 2006 vil fremgå af den kommende konjunkturvurdering, der offentliggøres i *Økonomisk Redegørelse, december 2005*. De nye skøn vil blandt andet tage udgangspunkt i de seneste oplysninger om udgiftsudviklingen i 2005 og finanslovsaftalen for 2006.

I fremskrivningen reduceres udgiftstrykket med omtrent $1\frac{3}{4}$ pct.-enhed fra 2006 til 2010, *jf. tabel 4.4*. Den væsentligste årsag hertil er faldende renteudgifter afledt af gældsnedbringelsen. Forudsætningen om fremgang i beskæftigelsen indebærer færre modtagere af overførselsindkomster og højere BNP. Det bidrager ligeledes til faldet i udgiftstrykket frem mod 2010. Den forudsatte afdæmpede realvækst på $\frac{1}{2}$ pct. om året indebærer desuden, de offentlige udgifter til forbrug vokser lidt langsommere end nominelt BNP.

4.5 Saldoen for de offentlige delsektorer

Der er overskud på statens finanser i hele perioden frem mod 2010, idet kommunernes saldo antages at være i balance i fremskrivningsperioden, *jf. tabel 4.6*. Statens saldo (nettofordringserhvervelsen) udviser således et årligt overskud på ca. $1\frac{3}{4}$ pct. af BNP i gennemsnit i perioden 2004-2010.

Tabel 4.6
Offentlig saldo – fordelt på delsektorer

	ESA	2004	2005	2006	2007	2008	2010
Pct. af BNP							
Offentlig saldo	S13	1,1 ¹⁾	2,5	1,9	2,0	1,5	1,7
Heraf:							
Staten	S1311	1,8	2,5	1,9	2,0	1,5	1,7
Kommuner	S1313	-0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sociale kasser og fonde	S1314	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Anm.: Det er beregningsteknisk forudsat, at der er balance på nettofordringserhvervelsen i den samlede kommunale sektor i perioden 2005-2010.

1) I november er det samlede offentlige overskud oprevideret til 1,7 pct. af BNP i 2004 af Danmarks Statistik. Overskuddet i staten er opgjort til 2,0 pct. af BNP, mens det nationalregnskabsmæssige underskud i den kommunale sektor er reduceret til 0,4 pct. af BNP. For sociale kasser og fonde er der fortsat opgjort en nettofordringserhvervelse på 0,0 pct. af BNP i 2004.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Den kommunale sektors finanser – opgjort på kassebasis – skal som udgangspunkt balancere. I forbindelse med de årlige økonomiaftaler med de kommunale parter sikres fuld finansiering af den aftalte udgiftsvækst. Det sker inden for rammerne af skat-testoppet, der gælder for henholdsvis kommuner og amter under ét. Kommuner og amters muligheder for at lånefinansiere deres udgifter er forholdsvist begrænsede. Træk på en tilstrækkelig stor kassebeholdning eller salg af aktiver kan dog i et vist omfang anvendes til at finansiere eventuelle merudgifter.

Opgjort på nationalregnskabsform (nettofordringserhvervelsen) kan den kommunale saldo i enkelte år udvise overskud eller underskud af en vis størrelse. Danmarks Statistiks seneste opgørelse af de offentlige finanser i 2004 (offentliggjort 4. november 2005) indebar et nationalregnskabsmæssigt underskud i kommunerne (nettofordringserhvervelse) på 5,3 mia. kr. svarende til 0,4 pct. af BNP.

Som følge af den ændrede nationalregnskabsmæssige placering af ATP er det udelukkende A-kasserne og Lønmodtagerne Garantifond, der udgør de *sociale kasser og fonde*. Nettofordringserhvervelsen i de sociale kasser og fonde udgør 0,0 pct. af BNP i 2004. Frem mod 2010 er det forudsat, at de sociale kasser og fondes saldo vil være stort set uændret.

4.6 Den offentlige gæld

De ventede overskud på de offentlige finanser bidrager til, at ØMU-gælden skønnes at falde fra 42¼ pct. af BNP i 2004 til 31¾ pct. af BNP i 2006. Fremskrivningen indebærer herefter, at ØMU-gælden falder yderligere til ca. 21½ pct. af BNP i 2010, jf. tabel 4.7. Samlet set forudsættes ØMU-gælden dermed nedbragt med over 20 pct. af BNP fra 2004 til 2010. Faldet i ØMU-gælden er på linje med det, som var forudsat i den tidligere regerings oprindelige 2010-plan, jf. *En holdbar fremtid – Danmark 2010, januar 2001*.

Tabel 4.7
Den offentlige ØMU-gæld

	2004	2005	2006	2007	2008	2010	2004-10
Pct. af BNP							
ØMU-gæld (niveau i slutår)	42,3 ¹⁾	35,6	31,7	28,9	26,5	21,5	21,5
Ændring i gældskvoten	-2,2	-6,8	-3,9	-2,8	-2,5	-5,0	-20,8
<i>Bidrag til ændring i gældskvoten:</i>							
- Stat og kommuners primære saldo	-2,5	-3,7	-2,8	-2,4	-1,8	-3,7	-14,3
- Renteudgifter (netto)	1,5	1,2	0,9	0,4	0,3	0,4	3,1
- Nominel BNP-vækst	-1,8	-1,7	-1,4	-1,0	-1,1	-2,0	-7,0
- Finansielle forhold mv. ²⁾	0,6	-2,6	-0,5	0,1	0,1	0,3	-2,6

1) Baseret på opgørelsen af ØMU-gælden i forbindelse med augustvurderingen. Afviger en smule fra EDP-indberetningen fra slutningen af august, jf. tabel 2.1, hvor ØMU-gælden opgjort i kroner er lidt højere (6¾ mia. kr.), og BNP er ekskl. FISIM.

2) Finansielle forhold mv. afspejler blandt andet ATP og Den Sociale Pensionsfonds beholdning af statsobligationer, som modregnes i den opgjorte ØMU-gæld. Hertil kommer virkningen på ØMU-gælden af indtægter fra omlægning af statslige aktiver (privatiseringer mv.), betalingsforskydninger på skatteområdet, emissionskursstab, genudlån til statsgaranterede enheder mv.

Kilde: ADAM's databank og egne beregninger.

De forudsatte overskud på stat og kommuners primære saldo bidrager samlet set til en reduktion af ØMU-gælden på godt 14 pct. af BNP fra 2004 til 2010, mens stat og kommuners nettorenteudgifter i samme periode isoleret set forøger gælden med 3 pct. af BNP.

Dernæst bidrager væksten i nominel BNP til en reduktion af ØMU-gælden på ca. 7 pct., når gælden måles som andel af BNP.

Endelig medfører finansielle forhold mv. – der blandt andet afspejler emissionskursstab, genudlån til statslige selskaber, indtægter fra omlægning af statslige aktiver og ATP's beholdning af statsobligationer – samlet set en reduktion af ØMU-gælden på ca. 2½ pct. af BNP fra 2004 til 2010.

Den offentlige sektors finansielle aktiver er ikke inkluderet i ØMU-gælden. Den *offentlige nettogæld* – som opgøres af Danmarks Statistik med udgangspunkt i nationalregnskabet – omfatter alle offentlige finansielle aktiver og passiver i stat, amter, kommuner samt sociale kasser og fonde. For statens vedkommende indgår derfor blandt andet aktiver i form af udlån til de statsgaranterede enheder og statslige aktiebesiddelser.¹⁰

I 2000 udgjorde den offentlige nettogæld knap 25 pct. af BNP. Ifølge fremskrivningen nedbringes den offentlige nettogæld til godt 1 pct. af BNP i 2010, jf. tabel 4.8.

¹⁰ Den offentlige nettogæld er (i modsætning til ØMU-gælden) opgjort til markedsværdi. Udviklingen i nettogælden følger i udgangspunktet den offentlige saldo (nettofordringshvervelsen), men påvirkes også af kursreguleringer. I forhold til KP04 er opgørelsen af den samlede offentlige nettogæld revideret, idet ATP ikke længere indgår i de sociale kasser og fonde. Efter Danmarks Statistiks revision af nationalregnskabet er det således kun A-kasserne og Lønmodtagernes Garantifond, som indgår i de sociale kasser og fonde. Herudover har Danmarks Statistik foretaget en datarevision af den offentlige nettogæld.

Tabel 4.8
Udviklingen i forskellige offentlige gældsbegreber, ultimo året

	2000	2004	2006	2010
Pct. af BNP				
ØMU-gæld	49,6	42,3 ¹⁾	31,7	21,5
Offentlig nettogæld ²⁾	24,5	14,5	8,9	1,3
Nettogæld i stat og kommuner ³⁾	25,6	14,6	9,0	1,3

1) Baseret på opgørelsen af ØMU-gælden i forbindelse med augustvurderingen. Afviger en smule fra EDP-indberetningen fra slutningen af august, jf. tabel 2.1, hvor ØMU-gælden opgjort i kroner er lidt højere (6³/₄ mia. kr.), og BNP er ekskl. FISIM.

2) Beregningsteknisk fremskrevet på baggrund af udviklingen i den samlede offentlige saldo.

3) Beregningsteknisk fremskrevet på baggrund af udviklingen i stat og kommuners saldo.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

I beregningen af finanspolitikens holdbarhed er det nettogælden i stat og kommuner (dvs. ekskl. nettoformuen i sociale kasser og fonde), som anvendes. Før Danmarks Statistiks revision af nationalregnskabet var den samlede offentlige nettogæld væsentligt mindre end nettogælden i stat og kommuner, fordi ATP's betragtelige nettoformue indgik som et aktiv i opgørelsen af den samlede offentlige nettogæld.

Med Danmarks Statistiks revision af nationalregnskabet, hvorefter ATP er placeret i den private sektor og ikke i offentlig forvaltning og service, udgør formuen i de sociale kasser og fonde (dvs. A-kasser og Lønmodtagernes Garantifond) nu kun ca. 1 mia. kr. eller under 0,1 pct. af BNP) i årene 2004-2006. Derfor er der kun en marginal forskel på nationalregnskabet's opgørelse af den samlede offentlige nettogæld og nettogælden i stat og kommuner, jf. tabel 4.8.

I modsætning til den offentlige nettogæld er ØMU-gælden et bruttogældsbegreb, som ikke fuldt ud tager højde for den finansielle aktivside i stat og kommuner. Nettogælden er mest velegnet til at belyse holdbarheden af de offentlige finanser.¹¹

¹¹ Nettogælden er definitionsmessigt afstemt med nettofordringserhvervelsen i nationalregnskabet.

5. Langsigtede fremskrivninger og finanspolitisk holdbarhed

5.1 Pres på de offentlige finanser på langt sigt

Hovedudfordringen i de kommende år bliver at opretholde en holdbar linje i finanspolitikken. Det er på den baggrund forudsat, at:

- Nye initiativer varigt løfter beskæftigelsen med ca. 50.000 personer frem mod 2010 svarende til en forbedring af de offentlige finanser med 0,8-0,9 pct. af BNP.
- Væksten i de offentlige udgifter afdæmpes – realvæksten i det offentlige forbrug udgør ½ pct. om året i perioden 2006-2010.

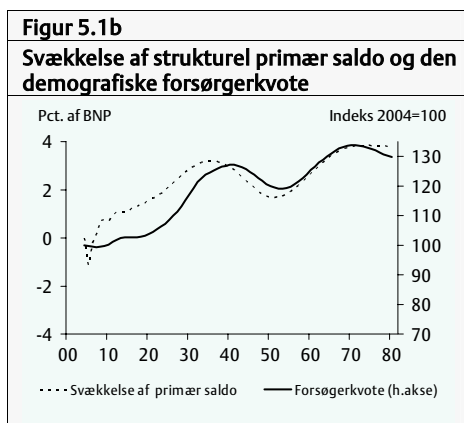
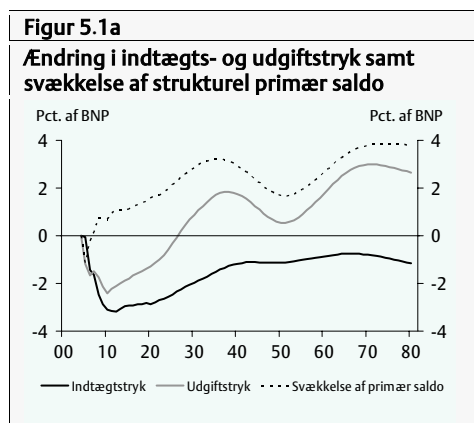
Overordnet er de langsigtede fremskrivninger baseret på et *kræmforløb* frem til og med 2010 og et såkaldt *økonomisk-politisk neutralt forløb* i årene efter. Efter 2010 anvendes følgende beregningsprincipper:

- Udgifter til nominelt offentligt forbrug følger lønudviklingen og det beregnede demografiske træk på de offentlige ydelser.
- Offentlige overførsler reguleres med lønstigningen i den private sektor.
- Erhvervsfrekvenser og befolkningsandele på diverse overførselsordninger opdelt på alder, køn og herkomst antages konstante. Den samlede ledighedsprocent er endvidere uændret.
- Offentlige investeringer, subsidier og nettooverførsler til udlandet udgør en konstant andel af BNP.
- Skattesatser fastholdes og punktafgifter m.v. reguleres med prisudviklingen.

Beregningsprincipperne indebærer, at statens og kommunernes *strukturelle* primære saldo (dvs. den faktiske saldo rensat for bidrag fra konjunkturer og ekskl. nettorentebetalinger og offentlige fonde) svækkes med 4 pct. af BNP frem til 2070, *jf. figur 5.1a*. Udviklingen i den primære saldo i pct. af BNP påvirkes hovedsageligt af demografiske forskydninger, stigende skatteprovenu fra private pensionsordninger og faldende indtægter fra Nordsø-aktiviteterne i takt med, at olie- og gasreserverne forudsættes udtømt.

Svækkelsen af den primære saldo frem mod 2070 bliver dæmpet med ca. 1,2 pct. af BNP som følge af forudsætningerne frem mod 2010 om stram udgiftsstyring og et varigt løft i beskæftigelsen.

Svækkelsen af den primære saldo for stat og kommuner efter 2010 afspejler samlet set udviklingen i den demografiske forsørgerkvote, *jf. figur 5.1b*.

Kilde: Egne beregninger.

5.2 Finanspolitisk holdbarhed og krav til offentlige overskud

Det centrale pejlemærke i 2010-planen er at sikre en holdbar finanspolitik givet de opstillede beregningsforudsætninger omkring blandt andet rente, en forsat stigning i levetiden mv. Det vil sige, at finanspolitikken – og herunder skatteniveauet – kan videreføres efter 2010, uden at stat og kommuners nettogæld vokser ukontrolleret.

Det operationelle mål er at fastholde strukturelle overskud på $\frac{1}{2}$ - $1\frac{1}{2}$ pct. af BNP (ekskl. ATP) i gennemsnit frem mod 2010 og dermed nedbringe den offentlige gæld yderligere.

Med de opstillede mål om udgiftsstyring og nye initiativer, som varigt kan øge beskæftigelsen, anslås den strukturelle saldo at udgøre 1,2 pct. af BNP i gennemsnit fra 2004 til 2010. Det er inden for det nævnte målinterval, som overordnet skønnes afstemt med en holdbar linje i den økonomiske politik.

Samlet indebærer det opdaterede grundlag for konjunktur og finanspolitik, at holdbarhedsindikatoren udgør 0,0 pct. af BNP. Det er på linje med sidste års konvergensprogram.

Fokus på finanspolitisk holdbarhed kan ses som en test af, om finanspolitikken hænger sammen over tid, så der med de opstillede forudsætninger ikke optræder større strammingsbehov efter 2010. De konkrete regneregler efter 2010 er ikke finanspolitiske mål. Der er ikke taget politisk stilling til prioriteringen efter 2010.

Fremskrivningen opdateres løbende på baggrund af ny information og økonomisk-politiske beslutninger. Eventuelle beslutninger – som har betydning efter 2010 – kan indregnes i vurderingen af de samlede krav til finanspolitikken. Fx vil beslutninger som kan bidrage til at styrke det offentlige indtægtsgrundlag efter 2010 (i forhold til det som er forudsat) indebære, at kravet til overskud og beskæftigelse på kortere sigt bliver mindre.

I *tabel 5.1* er det anskueliggjort, at finanspolitikken frem mod 2010 – med de opstillede forudsætninger – opfylder kravet om finanspolitisk holdbarhed. Opgørelsen viser grundlæggende, at overskuddet på stat- og kommuners primære saldo i 2004 svarer til det, der skal lægges til side i 2004, for at finansiere rentebyrden på den offentlige gæld og de fremtidige nettoforpligtelser, som (uden senere ændringer i den forudsatte politik m.v.) kan henføres til aldring af befolkningen m.v.

Tabel 5.1	
Finanspolitikens holdbarhed opgjort i 2004	
Pct. af BNP	
1. Stat og kommuners strukturelle primære saldo	1,8
2. Rentebyrde af den offentlige nettogæld	-0,5
3. Demografisk betinget stigning i nettoudgifter m.v.	-2,3
4. Skattestop ¹⁾	-0,5
5. Bidrag fra gennemførte strukturtilag (udmøntet bidrag)	0,3
6. Udgiftsstyring ²⁾	0,3
7. Bidrag fra nye strukturtilag (ikke-udmøntet bidrag)	0,9
8. Holdbarhedsindikator i 2010-forløb (1.+2.+3.+4.+5.+6.+7.)	0,0
1) Målt i forhold til et forløb med prisindeksering af punktafgifterne m.v.	
2) Målt i forhold til et forløb, hvor den offentlige forbrugsudgift pr. bruger fra og med 2005 reguleres med den generelle lønstigning.	
Kilde: Egne beregninger.	

I 2004 skønnes overskuddet på den strukturelle primære saldo for stat og kommuner at udgøre 1,8 pct. af BNP, *jf. tabel 5.1* (række 1). Dette overskud – som er rensset for konjunkturernes virkning på de offentlige finanser – kan opfattes som den nuværende reserve – eller opsparing – som skal medgå til at finansiere nettorenteudgifter og stigende fremtidige nettoforpligtelser for den offentlige sektor. I den mellemfristede fremskrivning har dette overskud i de enkelte år en størrelse, der er tilstrækkeligt stort til at sikre finansiering af det langsigtede udgiftspres (dvs. uden senere justeringer i beskæftigelse eller i forudsat politik).

Statens og kommunernes nettogæld medfører en rentebyrde på ca. 0,5 pct. af BNP (række 2). Rentebyrden består af den del af renteudgifterne, der ikke udhules af BNP-væksten. Rentebyrden kræver finansiering for at undgå, at gælden stiger som andel af BNP.

Dernæst kan de fremtidige nettoforpligtelser for den offentlige sektor, der navnlig følger af befolkningsaldringen og et forudsat fald i indtægterne fra olie- og gasindvinding i Nordsøen, omregnes til en fast årlig belastning på 2,3 pct. af BNP i 2004 (række 3).

Hertil kommer, at skattestoppet frem til 2010 reducerer de offentlige skatteindtægter med 0,5 pct. af BNP i forhold til et forløb med prisindeksering af punktafgifterne m.v. (række 4).

Stigningen i erhvervsdeltagelsen og det fald i strukturledigheden, som forudsættes realiseret i fravær af nye initiativer på arbejdsmarkedet, indebærer et positivt bidrag til finanspolitikens holdbarhed på ca. 0,3 pct. af BNP (række 5). Dette bidrag indregner blandt andet de gavnlige strukturvirkninger af lavere skat på arbejdsindkomst, virkningerne af handlingsplanen *Flere i arbejde* og den seneste aftale på integrationsområdet *En ny chance til alle*, som samlet skønnes at øge den effektive beskæftigelse med ca. 20.000 personer fra 2004 og frem.

Med den forudsatte løn- og prisudvikling vil det offentlige forbrugs andel af BNP reduceres med 1,2 pct. af BNP fra 2004 til 2010. Målt i forhold til et forløb, hvor den nominelle udgift til offentligt forbrug pr. bruger følger lønudviklingen, vil udgiftsstyring styrke holdbarheden af de offentlige finanser med 0,3 pct. af BNP (række 6).

I det mellemfristede forløb er der forudsat en yderligere strukturel stigning i beskæftigelsen på ca. 50.000 personer ud over de allerede gennemførte initiativer. I fravær af denne merstigning i beskæftigelsen udestår ifølge beregningerne en finanspolitisk tilpasning på knap 1 pct. af BNP (række 7) – eller initiativer som via højere beskæftigelse giver anledning til en tilsvarende styrkelse af de offentlige finanser efter 2010.

Samlet opfylder det mellemfristede forløb dermed kravet om finanspolitisk holdbarhed (række 8). Den primære saldo for stat og kommuner korrigeret for fremtidige nettoforpligtelser – den såkaldte holdbarhedsindikator – kan således opgøres til 0,0 pct. af BNP i 2004 (og i alle efterfølgende år). Holdbarhedsindikatoren angiver den permanente hypotetiske finanspolitiske tilpasning, som under de opstillede forudsætninger er nødvendig, for at finanspolitikken kan videreføres uden efterfølgende ændringer i skattesatser, udgiftsstandarder m.v.

Appendiks 1. Metode- og datarevideret nationalregnskab

A1.1 Revision af nationalregnskabet

Danmarks Statistik (DS) offentliggjorde medio juli 2005 årstal for et metode- og datarevideret nationalregnskab i henhold til retningslinjerne i ENS-forordningen. Revisionen rækker indtil videre tilbage til 1990. Allerede i juni 2005 offentliggjorde DS reviderede tal for de offentlige finanser efter opgørelsesmetoderne i det nye nationalregnskab. Af væsentlige ændringer som følge af revisionerne kan nævnes:

- Ændret behandling af pengeinstitutternes rentemarginal (FISIM), som øger niveauet for det private og offentlige forbrug og dermed BNP, men som kun i beskeden grad påvirker opgørelsen af de reale vækstrater i de pågældende størrelser.
- Forøgelse af værdien af såvel eksport som import af tjenester med 25-30 pct. Nettoeksporten af tjenester påvirkes ikke af ændringen.
- Flytning af ATP fra offentlig forvaltning og service til den private sektor. Det indebærer isoleret set en teknisk reduktion af saldoen på de offentlige finanser på 10-15 mia. kr. årligt, svarende til $\frac{3}{4}$ -1 pct. af BNP. Herudover er der en række andre ændringer af opgørelsen af de offentlige finanser, herunder ændret periodisering af selskabsskatten. Revisionens påvirkning af de offentlige finanser er beskrevet mere detaljeret i *kapitel 4*.

I Konvergensprogram 2005 er tallene for de reale vækstrater opgjort i 2000-priser, medmindre andet er anført, mens det tidligere nationalregnskab anvendte 1995-priser. De ”officielle” reale vækstrater for posterne på forsyningsbalancen beregnes imidlertid nu på grundlag af såkaldte kædeindeks, *jf. boks A1.1*. I *tabel A1.1* er vist en sammenligning mellem de reale vækstrater for BNP i det tidligere og det nye nationalregnskab.

Tabel A1.1
Realvækst i BNP ifølge henholdsvis nyt og tidligere nationalregnskab

	1990-2000 (gnst.)	2001	2002	2003	2004	Skøn	
						2005	2006
Pct.							
<i>Nyt nationalregnskab:</i>							
Kædeindeks ¹⁾	2,6	0,7	0,5	0,6	2,1	2,4	2,2
2000-priser	2,3	0,7	0,5	0,8	2,0	2,4	2,4
<i>Tidligere nationalregnskab:</i>							
1995-priser	2,3	1,3	0,5	0,7	2,4	-	-

Anm.: Tallene for 2001-2004 er foreløbige.
 1) Jf. boks A1.1.

Boks A1.1
Kædeindeks

De "officielle" *reale vækstrater* for posterne på forsyningsbalancen angives i det *nye* nationalregnskab på grundlag af (fastvægts)kædeindeks. Det betyder, at prisivægtene udskiftes løbende, så den reale vækstrate for f.eks. det private forbrug hvert år beregnes på grundlag af priserne på forbruget fra året før.

I det *tidligere* nationalregnskab blev de officielle reale vækstrater opgjort ud fra priserne i et såkaldt basisår. Danmarks Statistik beregner fortsat reale vækstrater på grundlag af de traditionelle fastprisstørrelser. Basisåret er dog skiftet fra 1995 til 2000.

Som *tabel a* viser, er der for 2004 kun små forskelle mellem opgørelserne af de reale vækstrater i det nye nationalregnskab på grundlag af henholdsvis kædeindeks og 2000-priser. Forskellene udgør således gennemgående 0,2 pct.-enheder og derunder. Der er større forskelle mellem de hidtidige opgørelser i 1995-priser og de nye i 2000-priser. Ud over skift af basisår kan disse forskelle være resultat af metode- og datarevisionerne i det nye nationalregnskab samt ny information om 2004.

Overgangen til kædeindeks er i overensstemmelse med de internationale retningslinjer og har til formål at give et mere retvisende billede af de årlige vækstrater.

Tabel a
Reale vækstrater ifølge nyt og tidligere nationalregnskab

	Tidl. NR 95	2004		2005		2006	
		Nyt NR 00	Kæde	00	Skøn Kæde	00	Kæde
Pct.							
BNP	2,4	2,0	2,1	2,4	2,4	2,4	2,2
Privat forbrug	4,3	3,9	3,8	3,6	3,5	2,5	2,4
Offentligt forbrug	0,7	2,0	2,0	0,3	0,3	0,5	0,5
Faste investeringer	4,7	3,1	3,3	3,8	4,2	5,1	4,1
Eksport	4,0	3,3	3,2	3,9	3,9	4,6	4,6
Import	7,4	6,5	6,5	4,8	4,8	4,9	5,0
BVT	1,9	1,3	1,5	2,1	2,3	2,3	2,2

Anm.: "95" refererer til 1995-priser, "00" refererer til 2000-priser, og "kæde" refererer til kædeindeks.
 Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Appendiks 2. Følsomhedsanalyse

A2.1 Konjunkturmæssige risici

Konvergensprogrammet indebærer pæn vækst i 2005 og 2006, som bidrager til at reducere ledigheden. Den forudsatte afdæmpning i 2007 og 2008 afspejler en gradvis lukning af det positive output gab.¹ I det centrale forløb forudsættes inflationen lav og stabil.

Blandt andet i lyset af de høje oliepriser og den usikkerhed, der knytter sig til robustheden i den internationale økonomiske fremgang (især i EU), kan den økonomiske aktivitet i Danmark blive lavere end ventet. Det vil i givet fald reducere faldet i ledigheden – og dermed mindske presset på arbejdsmarkedet – og samtidig medføre en langsommere nedbringelse af den offentlige gæld.

Et måske mere sandsynligt scenario er, at væksten bliver stærkere – fx i form af øget privat forbrug – hvilket kan medføre øget risiko for kapacitetspres og højere inflation. De seneste oplysninger tyder på at BNP og beskæftigelsen kan stige mere i 2005 end forudsat i august.

I et *lavvækstscenario* antages lavere vækst i udlandet at medføre svagere vækst i Danmark i 2006 og 2007, således at niveauet for BNP (realt) reduceres med 1 pct. i 2007 i forhold til det centrale forløb. Svækkelsen antages at være midlertidig, og aktivitetsniveauet tiltager gradvist i årene efter 2008.

Den lavere økonomiske aktivitet indebærer en stigning i ledigheden og en forværring af de offentlige finanser med ca. $\frac{3}{4}$ -1 pct. af BNP i 2007 og 2008. Der vil dog fortsat være overskud på den offentlige saldo i de to år, *jf. tabel A2.1*. Det forudsættes, at finanspolitikken ikke ændres diskretionært, så de automatiske stabilisatorer virker fuldt ud.

Der vil fortsat være en mærkbar afstand mellem den offentlige saldo i lavvækstscenarioet, som indebærer et overskud på ca. $\frac{1}{2}$ pct. af BNP i 2008, og konvergenskriteriernes 3 procents grænse for det offentlige underskud. Desuden fortsætter gældsnedbringelsen i lavvækstscenarioet – om end i reduceret tempo – og gældskvoten vil være omtrent halvt så stor som grænsen på 60 pct. af BNP. En konflikt med den reformerede Stabilitets- og Vækstpagt fremstår med det nuværende udgangspunkt som mindre sandsynlig.

I et *højvækstscenario* vil aktivitetsstigningen øge det i forvejen positive outputgab, så dette overstiger 1 pct. af BNP i årene 2006-2008. Ledigheden reduceres, hvilket giver lavere udgifter til arbejdsløshedsdagpenge. Samtidig stiger beskæftigelsen, hvorved skatte- og afgiftsindtægterne øges. Samlet set styrkes overskuddet på de offentlige

¹ Beregningsteknisk forudsættes output gabet lukket i 2008.

finansier, og tempoet i gældsnedbringelsen sættes i vejret. Faldet i ledigheden til under 5 pct. af arbejdsstyrken indebærer på den anden side en risiko for kapacitetsbetinget inflationspres.

Tabel A2.1			
Risikoscenarier: Lavvækst og højevækst-forløb			
	2006	2007	2008
Centralt forløb			
BNP-vækst, pct.	2,4	1,1	1,6
Output gab, pct. af BNP	0,9	0,2	0,0
Ledighedsprocent, pct. af arbejdsstyrken	5,1	5,3	5,2
Offentlig saldo ¹⁾ , pct. af BNP	1,9	2,0	1,5
ØMU-gæld, pct. af BNP	31,7	28,9	26,5
Lavvækst-forløb (lavere udlandsvækst)			
BNP-vækst, pct.	1,9	0,6	1,7
Output gab, pct. af BNP	0,4	-0,8	-0,9
Ledighedsprocent, pct. af arbejdsstyrken	5,4	6,0	6,0
Offentlig saldo ¹⁾ , pct. af BNP	1,6	1,3	0,6
ØMU-gæld, pct. af BNP	32,3	30,5	29,1
Højevækst-forløb (højere privat forbrug)			
BNP-vækst, pct.	2,9	1,6	1,8
Output gab, pct. af BNP	1,4	1,2	1,2
Ledighedsprocent, pct. af arbejdsstyrken	4,9	4,8	4,4
Offentlig saldo ¹⁾ , pct. af BNP	2,2	2,8	2,6
ØMU-gæld, pct. af BNP	31,1	27,2	23,4
1) Opgjort på basis af nationalregnskabet, dvs. ekskl. ATP. Kilde: Egne beregninger på grundlag af ADAM-modellen.			

De offentlige financers rentefølsomhed på kort sigt er illustreret i *tabel A2.2*. En permanent stigning i de uden- og indenlandske renter på 1 pct.-enhed langs hele rentekurven skønnes at forværre den offentlige saldo med ca. 0,5 pct. af BNP i 2006, 1,3 pct. af BNP i 2007 og dernæst 1,1 pct. af BNP i 2008. De offentlige financers rentefølsomhed er dermed ret betydelig i Danmark.

Den væsentligste årsag til forværringen af den offentlige saldo i 2006 og 2007 er, at rentestigningen fra 2005 til 2006 vil reducere indtægterne fra pensionsafkastskatten. Det skyldes, at rentestigningen vil føre til betydelige kurstab på de skattepligtige pensionskabers obligationsbeholdning. Dermed reduceres skattegrundlaget for pensionsafkastskatten betragteligt. Der er i konjunkturvurderingen fra august skønnet et provenu af pensionsafkastskatten på 0,4 pct. af BNP i 2006, som ventes helt at falde bort, hvis renteniveauet øges med 1 pct.-enhed.² I 2007 vurderes de offentlige ind-

² Det vurderes, at normalniveauet for pensionsafkastskatten for nuværende udgør ca. 1 pct. af BNP. Den væsentligste årsag til at provenuet fra pensionsafkastskatten forventes at blive lavere end normalt i 2006 er, at der er forudsat en vis rentestigning fra 2005 til 2006, jf. *Økonomisk Redegørelse, august 2005*, der endvidere indeholder en mere detaljeret beskrivelse af pensionsafkastskattens afhængighed af rente- og aktiekursudviklingen.

tægter fra pensionsafkastskatten at blive ca. 0,6 pct. af BNP lavere, idet rentestigningen i 2006 indebærer, at der vil blive fremført negativ skat til 2007.

Herudover reducerer rentestigningen den økonomiske aktivitet både i ind- og udland. Det forringer den offentlige saldo via de automatiske stabilisatorer.

Tabel A2.2			
Virkning af permanent stigning rente på 1 pct.-enhed i ind- og udland			
	2006	2007	2008
Realt BNP, pct. (ændring i niveau)	-0,3	-1,1	-1,4
Offentlig saldo ¹⁾ , pct. af BNP	-0,5	-1,3	-1,1
Offentlig primær saldo ²⁾ , pct. af BNP	-0,4	-1,1	-0,8
Offentlig ØMU-gæld, pct. af BNP	0,7	2,3	3,5
Offentlig nettogæld, pct. af BNP	0,6	1,9	3,0

Kilde: Egne beregninger på grundlag af ADAM og OECD standardmultiplikatorer.
 1) Opgjort på basis af nationalregnskabet, dvs. ekskl. ATP.
 2) Defineret som den offentlige saldo tillagt nettorentebetalinger.

Rentestigningens direkte virkning på de offentlige nettorentebetalinger er forholdsvis beskeden i årene 2006-2008. Det skal blandt andet ses i lyset af, at den offentlige gæld er af moderat størrelsesorden, og at det offentlige også har renteindtægter.

Det skal bemærkes, at et højere renteniveau på længere sigt kan styrke de offentlige finanser blandt andet som følge af, at afkastet på opsparingen i de private pensionsordninger øges. Dermed stiger værdien af de udskudte skatter på fremtidige pensionsudbetalinger. De offentlige finansers følsomhed på langt sigt over for blandt andet ændret middellevetid, rente mv. er illustreret i *Danmarks Konvergensprogram for 2004* (appendiks 1.2).

Appendiks 3. Sammenligning med Konvergensprogram 2004¹

A3.1 Ændringer i BNP-vækst og offentlige finanser siden KP04

BNP-væksten i 2004 blev ifølge det foreløbige nationalregnskab omtrent som forudsat i KP04, *jf. tabel A3.1*. Det private forbrug – herunder bilkøbet – bidrog dog mere til væksten end skønnet i KP04. Det heraf afledte større afgiftsindhold i den samlede efterspørgsel medvirkede til et større offentligt overskud i 2004 end forventet i KP04. Større offentlige indtægter fra især pensionsafkastskatten og i et vist omfang selskabsskatterne bidrog ligeledes til det større offentlige overskud i 2004.

Tabel A3.1							
Sammenligning med KP04							
	ESA	2004	2005	2006	2007	2008	2010
BNP-vækst (pct.)							
Konvergensprogram 2004		2,2	2,5	1,3	1,9	1,8	1,8
Konvergensprogram 2005		2,0	2,4	2,4	1,1	1,6	2,1
Forskel		-0,2	-0,1	1,1	-0,8	-0,2	0,3
Offentlig saldo¹⁾ (pct. af BNP) EDP B.9							
Konvergensprogram 2004		0,6	1,5	1,0	1,1	1,2	1,3
Konvergensprogram 2005		1,3	2,7	2,1	2,2	1,7	1,9
Forskel		0,7	1,2	1,1	1,1	0,5	0,6
Offentlig ØMU-gæld (pct. af BNP)							
Konvergensprogram 2004		42,3	39,4	37,4	35,3	33,1	28,8
Konvergensprogram 2005		42,3	35,6	31,7	28,9	26,5	21,5
Forskel		0,0	3,8	5,7	6,4	6,6	7,3

1) Opgjort på EDP-form ekskl. ATP.
Kilde: Egne beregninger.

På linje med KP04 ventes BNP-væksten i 2005 fortsat at blive i størrelsesordenen 2½ pct. Blandt andet i lyset af det højere historiske overskud i 2004 ventes den offentlige saldo også at udvise et større overskud i 2005 end forudsat i KP04. Hertil kommer især, at stigende oliepris indebærer højere offentlige indtægter fra olie- og gasaktiviteterne i Nordsøen.

I KP04 blev der forudsat en relativt afdæmpet BNP-vækst i 2006, fordi der beregningsteknisk blev antaget en lukning af det anslåede positive output gab for 2005. I KP05 ventes en noget større vækst i 2006 med baggrund i konjunkturvurderingen fra

¹ Danmarks Statistik har gennemført en metode- og datarevision af nationalregnskabet – herunder de offentlige finanser. Det indebærer, at tallene i Konvergensprogram 2004 og Konvergensprogram 2005 ikke er fuldt ud sammenlignelige.

august. Det er en af årsagerne til, at det offentlige overskud i 2006 ventes at blive større end forudsat i KP04. Herudover bidrager blandt andet højere oliepris til større offentlige indtægter i 2006 end forudsat i KP04.

Den offentlige saldo udviser generelt større overskud i fremskrivningsårene (2007-2010) end i KP04. Det skal blandt andet ses i lyset af det højere niveau for den offentlige saldo i årene 2004-2006 kombineret med en forudsætning om højere oliepris frem mod 2010.

I forhold til KP04 er ØMU-gælden (opgjort i pct. af BNP og med fradrag for ATP's beholdning af statsobligationer) uændret i 2004. Afledt af de generelt større forudsatte overskud på de offentlige finanser opnås en betydeligt større nedbringelse af den offentlige gæld frem mod 2010. I KP04 ventedes den offentlige ØMU-gæld således reduceret til ca. 28³/₄ pct. af BNP i 2010, hvor der i KP05-fremskrivningen opnås et fald til ca. 21¹/₂ pct. af BNP i 2010.

A3.2 Ændringer i de mellemlistede antagelser frem til 2010

De reviderede forudsætninger omfatter i forhold til KP04 bl.a. en ny konjunkturvurdering og en ny befolkningsprognose, jf. boks A3.1.

Boks A3.1
<p>Reviderede beregningsforudsætninger i forhold til KP04</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nye nationalregnskabstal og konjunkturvurdering frem til 2006, jf. ØR, august 2005. • Revideret befolkningsprognose, jf. DREAM, november 2004. • Reviderede RAS-tal fra Danmark Statistik. • Revideret datagrundlag for aldersfordelt offentligt forbrug og overførsler • De langsigtede krav til finanspolitikken er genberegnet.

Beskæftigelsen er forudsat at stige med 61.000 personer fra 2004 til 2010, hvilket er 14.000 flere end i KP04², jf. tabel A3.2. Den større vækst kan primært tilskrives, at der ventes et større bidrag til beskæftigelsen som følge af en normalisering af konjunkturerne, at der i KP05 indregnes et bidrag fra øget opholdstid for indvandrere og fra regeringens integrationspakke *En ny chance til alle*.

Bidraget fra "demografi" i tabel A3.2 er øget med 19.000 personer i forhold til KP04. Det afspejler primært, at det skønnede bidrag fra øget uddannelsesniveau rent teknisk er flyttet fra allerede vedtagne tiltag til "demografi", som følge af at uddannelsesbidraget er beregnet med udgangspunkt i uændret uddannelsesindsats. Resultatet er, at det demografiske bidrag alt andet lige øges med omkring 11.000 personer, mens bidraget fra allerede vedtagne initiativer reduceres tilsvarende.

² Basisåret er ændret fra 2003 til 2004, hvorfor tallene for KP04 ikke kan genfindes i Konvergensprogram 2004, november 2004.

Hertil kommer (som noget nyt), at der i KP05 indregnes et bidrag til beskæftigelsen fra øget opholdstid for indvandrere. Beskæftigelsesgraden for indvandrere er generelt stigende, jo længere tid de har været i landet. Derfor kan beskæftigelsesgraden for indvandrere - selv ved en uændret integrationsindsats – stige i takt med, at den gennemsnitlige opholdstid for indvandrere i Danmark forventes at stige. Det styrker isoleret set det demografiske bidrag med i størrelsesordenen knap 5.000 personer fra 2004 til 2010. Endelig har indarbejdelsen af en ny befolkningsprognose øget det demografiske bidrag med ca. 3.000 personer.

Bidraget fra allerede vedtagne tiltag er reduceret med 11.000 personer i forhold til KP04. Det afspejler som nævnt den rent tekniske reduktion på 11.000 personer som følge af den ændrede placering af bidraget fra øget uddannelsesniveau. Hertil kommer, at der i KP05 indregnes et bidrag på ca. 6.000 personer som følge af den seneste aftale på integrationsområdet *En ny chance til alle*. Dette bidrag opvejes imidlertid præcist af lavere skønnede bidrag fra andre tiltag, herunder navnlig et lavere bidrag som følge af en underliggende større tilgang til førtidspension end skønnet i KP04.

Desuden er bidraget fra en normalisering af konjunkturerne frem mod 2010 ca. 14.000 personer større end i KP04. Det skyldes, at den faktiske beskæftigelse i KP04 blev skønnet 4.000 personer under det strukturelle niveau i 2004, mens gabet i samme år i KP05 vurderes til 18.000 personer.

Endelig er kravet til nye strukturpolitiske initiativer, der varigt løfter beskæftigelsen, reduceret med ca. 8.000 personer i forhold til KP04, hvilket afspejler den seneste aftale på integrationsområdet og indregningen af bidraget fra øget opholdstid.

Tabel A3.2			
Bidrag til stigning i beskæftigelsen			
	KP04	KP04 (KP05 metode)	KP05
Ændring 2004-2010, 1.000 personer			
1. Demografi	-46	-35	-27
- heraf effekt af øget uddannelsesniveau	-	11	11
- heraf effekt af øget opholdstid	-	-	5
2. Allerede gennemførte initiativer	31	20	20
- heraf effekt af øget uddannelsesniveau	11	-	-
- heraf effekt af integrationsaftalen <i>En ny chance til alle</i>	-	-	6
- heraf øvrige bidrag, herunder førtidspension	20	20	14
3. Strukturel beskæftigelse uden yderligere initiativer (1+2)	-15	-15	-7
4. Konjunkturbidrag	4	4	18
5. Basisforløb (3+4)	-11	-11	11
6. Krav til nye strukturpolitiske initiativer	58	58	50
7. 2010-plan (5+6)	47	47	61

Anm.: Basisåret er ændret fra 2003 til 2004, hvorfor tallene for KP04 ikke kan genfindes i Konvergensprogram 2004, november 2004.
Kilde: Finansministeriets beregninger.

Holdbarhedsindikatoren

Indarbejdelsen af en ny konjunkturvurdering baseret på foreløbige nationalregnskabsopgørelser har bevirket, at den underliggende stilling på de offentlige finanser strukturelt er forbedret med omkring 0,2 pct. af BNP i 2004. I samme retning trækker, at Danmarks statistik har nedjusteret den offentlige nettogæld med knap 100 mia. i 2004, hvilket isoleret set har forbedret holdbarheden af de offentlige finanser med knap 0,2 pct. af BNP, *jf. tabel A3.3.*

Tabel A3.3	
Revisioner af holdbarhedsindikatoren i 2010-forløb	
	2004
Pct. af BNP	
1. Konvergensprogram, december 2004	0,0
2. Samlet revision af holdbarhedsindikator (2.1+2.2)	0,0
2.1 Revision af primær strukturel saldo i 2004	0,2
2.2 Revision af rentebyrde (stat og kommuners nettogæld) i 2004	0,2
2.3 Revision af fremtidige nettoforpligtigelser	-0,4
<i>Heraf bidrag fra revisioner i</i>	
- Befolkningsprognose	-0,2
- Aldersfordelte udgifter	-0,1
- Øvrig	-0,1
3. Konvergensprogram, december 2005 (1+2)	0,0

Kilde: ADAM databank samt egne beregninger.

De anslåede fremtidige offentlige nettoforpligtigelser er i forhold til KP04 blevet revideret op blandt andet som følge af en ny befolkningsprognose svarende til 0,4 pct. af BNP. Samlet set har revisionerne medført, at den beregnede holdbarhedsindikator fortsat er 0,0 pct. af BNP som i sidste års konvergensprogram, jf. tabel A3.3.

DREAM's 2004-befolkningsprognose, som ligger til grund for fremskrivningen, indebærer en større stigning i middellevetiden for især kvinder, mens middellevetiden for mænd er stort set uændret i forhold til 2003-prognosen benyttet i KP04. Den gennemsnitlige levetid stiger således til 86 år for kvinder i 2080, sammenlignet med 82 år i den forrige prognose. Mænds gennemsnitlige levetid skønnes uændret til 80 år i 2080. Den væsentligste ændring i fremskrivningen er, at de historiske data for dødeligheder, som fremskrivningen baseres på, går tilbage til 1903 og ikke blot til 1980 som tidligere. Dette har betydning, da kvinders levetidsstigning var usædvanlig lav gennem 1980'erne og 1990'erne. Endvidere er der benyttet en ny metode (den såkaldte Lee-Carter metode) til fremskrivning af middellevetiden. Effekten på den finanspolitiske holdbarhed er meget afhængig af det forudsatte niveau for merrealrenten, som uændret er sat til ca. 2½ pct. på langt sigt.

Udgifterne til individuelt offentligt forbrug og overførsler (opdelt på alder-, køn- og herkomst) er blevet opdateret. Det har isoleret set bevirket en mindre forøgelse af det demografisk beregnede træk på offentligt forbrug og ikke-indkomsterstøttende overførsler. Frem til 2010 er udviklingen i det offentlige forbrug bestemt af realvækstmålsætningen på ½ pct. årligt.

De øvrige revisioner dækker blandt andet over indarbejdelsen af den nye konjunkturvurdering i årene 2005 og 2006, nye tal for arbejdstid og en ny metode til korrektion af forbedret helbred i forbindelse med stigende levetid. Samlet set medfører disse øvrige revisioner, at den beregnede holdbarhedsindikator reduceres med 0,1 pct. af BNP.

Bilagstabeller

Tabel 1a								
Makroøkonomiske nøgletal								
	ESA	2004	2004	2005	2006	2007	2008	2010
		Mia. kr.	Årlig ændring i pct.					
Realt BNP	B1g	1345,4 ¹⁾	2,0	2,4	2,4	1,1	1,6	2,1
Nominelt BNP	B1g	1460,4	4,2	4,7	4,5	3,1	4,0	4,3
Vækstkomponenter								
Privat forbrug	P.3	655,7 ¹⁾	3,9	3,6	2,5	1,4	1,2	1,9
Offentligt forbrug	P.3	347,3 ¹⁾	2,0	0,3	0,5	0,5	0,5	0,5
Faste bruttoinvesteringer	P.51	273,9 ¹⁾	3,1	3,8	5,0	2,1	1,8	1,8
Lagerændringer ²⁾	P.52 +P.53	4,2 ¹⁾	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Eksport	P.6	666,9 ¹⁾	3,3	3,9	4,6	1,8	3,8	5,2
Import	P.7	602,5 ¹⁾	6,5	4,8	4,9	2,3	3,1	4,3
Bidrag til BNP-vækst								
			Pct.-enheder					
Indenlandsk efterspørgsel		-	3,0	2,6	2,4	1,2	1,1	1,4
Lagerændringer ²⁾	P.52 +P.53	-	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nettoeksport	B.11	-	-1,2	-0,2	0,1	-0,2	0,5	0,7

1) Opgjort i 2000-priser. Vækstrater er ligeledes opgjort i 2000-priser og ikke via kædeindeks.
2) Bidrag til BNP-vækst.
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Tabel 1b								
Priser								
	ESA	2004	2004	2005	2006	2007	2008	2010
		Niveau	Årlig ændring i pct.					
BNP-deflator		108,5	2,2	2,2	2,0	2,0	2,4	2,1
Privat forbrugs-deflator		108,3	1,5	1,7	2,1	1,4	1,9	1,8
Forbrugerprisindeks		108,3	1,2	1,7	2,1	1,3	1,9	1,8
HICP-indeks		107,8	0,9	1,6	2,0	1,3	1,9	1,8
Nettoprisindeks		108,9	1,4	1,9	2,3	1,4	2,0	2,0
Offentlig forbrugs-deflator		111,9	2,9	2,3	2,7	3,1	3,1	3,1
Investeringspriser		103,6	1,7	3,5	1,4	2,8	2,3	2,0
Eksportpriser		100,1	1,6	3,7	3,2	0,2	1,8	1,7
Importpriser		98,6	1,3	3,9	3,4	0,3	1,6	1,6

Anm.: For alle prisindeks gælder, at 2000=100.
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Tabel 1c								
Arbejdsmarked								
	ESA	2004	2004	2005	2006	2007	2008	2010
	Niveau			Ændring i pct.				
Beskæftigelse (1.000 personer)		2706,7	0,1	0,6	0,6	-0,3	0,1	0,6
Udførte arbejdstimer (mio. timer)		4232,2	-0,9	0,5	0,5	-0,4	0,0	0,5
Ledighed (pct.) ¹⁾		5,4	5,4	4,8	4,4	4,6	4,5	4,0
Mandeproduktivitet (1.000 kr.) ²⁾		497,1	1,9	1,8	1,8	1,4	1,4	1,5
Timeproduktivitet (kr.) ³⁾		317,9	2,9	1,9	1,9	1,5	1,5	1,6
Aflønning af ansatte (mia. kr.) ⁴⁾	D.1	786,9	3,4	3,6	4,2	3,5	3,9	4,3

1) Harmoniseret EU-definition. Ledigheden er opgjort i niveau, dvs. der er ikke tale om vækstrater for perioden 2004-10.

2) Beregnet som reelt BNP pr. beskæftiget, hvor BNP er opgjort i 2000-priser.

3) Beregnet som reelt BNP pr. udført arbejdstime, hvor BNP er opgjort i 2000-priser.

4) Opgjort i årets priser, dvs. der er tale om nominelle vækstrater.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Tabel 1d								
Sektorbalancer								
	ESA	2004	2005	2006	2007	2008	2010	
	Pct. af BNP							
Betalingsbalancen	B.9	2,5	2,4	2,4	1,2	1,2	2,9	
<i>Heraf:</i>								
- Vare- og tjenestebalance		5,0	4,7	4,6	4,3	4,8	6,0	
- Løbende overførsler og formueindkomster		-2,6	-2,3	-2,2	-3,1	-3,6	-3,2	
- Kapitalposter		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Privat finansiel opsparing	B.9	1,4	-0,1	0,5	-0,8	-0,4	1,2	
Offentlig finansiel opsparing ¹⁾	B.9	1,1	2,5	1,9	2,0	1,5	1,7	
Statistisk diskrepans		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	

1) Den offentlige saldo er opgjort ifølge nationalregnskabet.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Tabel 2								
Offentlige finanser								
	ESA	2004	2004	2005	2006	2007	2008	2010
		Mia. kr.			Pct. af BNP			
Nettofordringerhvervelse i delsektorer								
Samlet offentlig saldo ¹⁾	S13	19,0	1,3	2,7	2,1	2,2	1,7	1,9
Statslig sektor	S1311	28,9	2,0	2,7	2,1	2,2	1,7	1,9
Kommunal sektor	S1313	-10,4	-0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sociale kasser og fonde	S1314	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Offentlige finanser (S13)								
Samlede indtægter ²⁾	TR	806,7	55,2	55,0	53,5	53,0	52,2	51,5
Samlede udgifter ³⁾	TE	787,6	53,9	52,3	51,3	50,8	50,5	49,6
Samlet offentlig saldo ¹⁾	EDP B9	19,0	1,3	2,7	2,1	2,2	1,7	1,9
Renteudgifter (inkl. FISIM)	EDP D41	35,1	2,4	2,0	1,6	0,9	0,8	0,8
<i>p.m.</i> : FISIM		0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Primær saldo ⁴⁾		54,1	3,7	4,8	3,7	3,1	2,6	2,7
Offentlige indtægter								
Samlede skatter og afgifter ⁵⁾		700,2	47,9	48,1	46,8	46,8	46,0	45,4
Produktions- og importskatter	D.2	258,3	17,7	17,7	17,6	17,4	17,2	16,8
Løbende indkomst- og formueskat- ter	D.5	438,5	30,0	30,2	29,0	29,1	28,5	28,4
Kapital skatter	D.91	3,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Obligatoriske sociale bidrag ⁶⁾	D.61	17,1	1,2	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1
Renteindtægter mv. ⁷⁾	D.4	27,5	1,9	2,0	1,9	1,5	1,5	1,5
Øvrige (residual)		61,9	4,2	3,8	3,7	3,7	3,6	3,6
Samlede indtægter ²⁾	TR	806,7	55,2	55,0	53,5	53,0	52,2	51,5
<i>p.m.</i> : Skattetryk ⁸⁾		717,2	49,1	49,2	47,9	47,8	47,0	46,4
Offentlige udgifter								
Kollektivt forbrug ⁹⁾	P32	120,7	8,3	8,1	8,0	8,0	7,9	7,8
Individuelt forbrug (ekskl. sociale overførsler i naturalier ⁹⁾)		247,5	16,9	16,6	16,5	16,6	16,5	16,3
Samlede sociale overførsler	D62+D63	272,5	18,7	18,2	18,0	18,0	17,8	17,5
- Sociale overførsler i naturalier ⁹⁾	P.31= D.63	20,6	1,4	1,4	1,3	1,3	1,3	1,3
- Indkomstoverførsler	D.62	251,9	17,2	16,9	16,7	16,7	16,5	16,2
Renteudgifter (inkl. FISIM)	EDP D.41	35,1	2,4	2,0	1,6	0,9	0,8	0,8
Subsidier	D.3	34,4	2,4	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3
Brutto kapitalakkumulation	P.51	27,5	1,9	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7
Øvrige (residual)		50,0	3,4	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3
Samlede udgifter ³⁾	TE	787,6	53,9	52,3	51,3	50,8	50,5	49,6
<i>p.m.</i> : Aflønning af ansatte	D.1	260,9	17,9	17,6	17,4	17,6	17,6	17,5

Anm.: Tallene er baseret på en opgørelse af de offentlige finanser på EDP-form ekskl. ATP. BNP er opgjort inkl. FISIM, jf. det reviderede nationalregnskab. I forbindelse med den seneste EDP-indberetning er BNP opgjort ekskl. FISIM. Det kan indebære visse forskelle med hensyn til afrundede størrelser.

- 1) I perioden frem til og med den anden EDP-indberetning i 2006 opgøres de offentlige finanser for Danmark inkl. ATP. Den offentlige saldo opgjort på EDP-form inkl. ATP skønnes for nuværende at udgøre henholdsvis 2,3 pct. af BNP i 2004, 3,6 pct. af BNP i 2005 og 3,1 pct. af BNP i 2006.
- 2) Ekskl. statslige indtægter i tilknytning til bortauktionering af UMTS-licenser.
- 3) Korrigeret for virkningen på rentestørmene som følge af swap-arrangementer.
- 4) Defineret som EDP B.9 plus EDP D.41 inkl. FISIM.
- 5) Defineret som summen af produktions- og importskatter, løbende indkomst- og formueskatter samt kapitalsskatter. Indeholder med andre ord ikke obligatoriske sociale bidrag, der traditionelt indgår i skattestrykket.
- 6) Indeholder ikke frivillige og imputerede sociale bidrag, idet disse ikke indgår i skattestrykket.
- 7) Indeholder renteindtægter samt udbytter og jordrente mv.
- 8) Defineret som summen af produktions- og importskatter (inkl. EU-ordninger), løbende indkomst- og formueskatter, kapitalsskatter og obligatoriske sociale bidrag.
- 9) Summen af det kollektive og det individuelle offentlige forbrug udgør det samlede offentlige forbrug. Det er det samlede offentlige forbrug, der fokuseres på i prognoser og fremskrivninger. De sociale overførsler i naturaltier indgår i det individuelle offentlige forbrug.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Tabel 3			
Funktionel fordeling af offentlige udgifter			
	COFOG	2003	2004
		Pct. af BNP	
Generelle offentlige tjenester	1	7,5	7,1
Forsvar	2	1,6	1,6
Offentlig orden og sikkerhed	3	1,0	1,0
Økonomiske anliggender	4	3,6	3,7
Miljøbeskyttelse	5	0,6	0,5
Boliger og offentlige faciliteter	6	0,8	0,8
Sundhedsvæsen	7	6,9	7,2
Fritid, kultur og religion	8	1,6	1,8
Undervisning	9	8,0	8,1
Social beskyttelse	10	22,3	22,2
Samlede offentlige udgifter ¹⁾	TE	53,9	53,9

Anm.: Der udarbejdes ikke prognoser og fremskrivninger af den funktionelle fordeling af de offentlige udgifter. Prognoserne og fremskrivningerne fokuserer på den realøkonomiske fordeling af de offentlige udgifter.

1) Korrigeret for virkningen på rentestørmene som følge af swap-arrangementer og dermed sammenlignelig med udgifterne i tabel 3.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Tabel 4						
Dekomponering af offentlig ØMU-gæld						
	2004	2005	2006	2007	2008	2010
	Pct. af BNP					
Offentlig gæld	42,3	35,6	31,7	28,9	26,5	21,5
Ændring i offentlig gældskvote ¹⁾	-2,2	-6,8	-3,9	-2,8	-2,5	-5,0
Ændring i offentlig gæld ²⁾	-0,4	-4,9	-2,3	-1,8	-1,3	-2,9
Bidrag til ændring i offentlig gæld						
Primær balance ³⁾	-3,7	-4,8	-3,7	-3,1	-2,6	-5,3
Renteudgifter (inkl. FISIM) ⁴⁾	2,4	2,0	1,6	0,9	0,8	1,6
Øvrige forhold (residual)	0,9	-2,1	-0,2	0,4	0,5	0,8
p.m. Implicit rente af gæld ⁵⁾	5,3	4,8	4,4	2,8	2,8	3,3
Andre relevante gældsbegreber						
Offentlig nettogæld	14,5	11,4	9,0	6,7	4,9	1,3
Nettogæld i stat og kommuner	14,6	11,4	9,1	6,8	5,0	1,3
1)	Ændringen i gældskvoten er defineret som $G_t/BNP_t - G_{t-1}/BNP_{t-1}$, hvor G angiver den offentlige gæld målt i kroner.					
2)	Ændringen i gælden er defineret som $G_t/BNP_t - G_{t-1}/BNP_t$, hvor G angiver den offentlige gæld målt i kroner.					
3)	Som defineret i tabel 2.					
4)	Som defineret i tabel 2.					
5)	Approksimeret ved renteudgifter (inkl. FISIM) divideret med den offentlige gæld i det foregående år.					
Kilde:	Danmarks Statistik og egne beregninger.					

Tabel 5							
Konjunkturrensning af offentlig saldo							
	ESA	2004	2005	2006	2007	2008	2010
				Pct.			
Real BNP-vækst		2,0	2,4	2,4	1,1	1,6	2,1
				Pct. af BNP			
Offentlig saldo	EDP B9	1,3	2,7	2,1	2,2	1,7	1,9
Renteudgifter	EDP D.41	2,4	2,0	1,6	0,9	0,8	0,8
		Procent					
Potentiel BNP-vækst		1,7	1,4	2,0	1,9	1,9	2,1
Heraf bidrag fra:				Pct.-enheder			
- Beskæftigelse		0,2	0,0	-0,2	0,1	0,4	0,4
- Heraf arbejdsstyrke		0,2	-0,1	-0,2	0,1	0,2	0,2
- Kapitalapparat		0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
- Totalfaktorproduktivitet		0,9	0,7	1,5	1,1	0,9	1,0
				Pct. af BNP			
Output gab		-0,6	0,5	0,9	0,2	0,0	0,0
Strukturel saldo ¹⁾		0,6	1,2	1,1	1,7	1,6	1,7
Primær strukturel saldo ¹⁾		2,1	2,5	2,1	2,4	1,8	1,9
<p>1) Der foreligger <i>ikke</i> beregninger af den strukturelle saldo, der tager afsæt i de offentlige finanser opgjort på EDP-form. Beregningerne af den strukturelle saldo tager således udgangspunkt i de offentlige finanser opgjort ifølge nationalregnskabet, jf. også tabel 4.2. Den primære strukturelle saldo tager endvidere udgangspunkt i en faktisk primær saldo defineret ud fra nettorenteudgifterne og <i>ikke</i> bruttorenteudgifterne.</p> <p>Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.</p>							

Tabel 6							
Ændringer i forhold til Konvergensprogram 2004							
	ESA	2004	2005	2006	2007	2008	2010
				Årlig ændring i pct.			
Real BNP-vækst							
- KP04		2,2	2,5	1,3	1,9	1,8	1,8
- KP05		2,0	2,4	2,4	1,1	1,6	2,1
- Ændring		-0,2	0,0	1,1	-0,8	-0,3	0,3
				Pct. af BNP			
Offentlig saldo¹⁾	EDP B.9						
- KP04		0,6	1,5	1,0	1,1	1,2	1,3
- KP05		1,3	2,7	2,1	2,2	1,7	1,9
- Ændring		0,7	1,2	1,1	1,1	0,5	0,6
Offentlig ØMU-gæld							
- KP04		42,3	39,4	37,4	35,3	33,1	28,8
- KP05		42,3	35,6	31,7	28,9	26,5	21,5
- Ændring		0,0	3,8	5,7	6,4	6,6	7,3
<p>1) Opgjort ekskl. ATP.</p> <p>Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.</p>							

Tabel 7								
Offentlige finansiers langsigtede holdbarhed								
	2000	2005	2010	2020	2030	2050	2060	2070
	Pct. af BNP							
Samlede udgifter	53,0	52,5	49,8	49,7	51,0	49,8	49,8	50,5
<i>Heraf:</i>								
- Alders-relaterede udgifter	33,6	34,9	33,9	34,9	36,7	36,2	37,2	38,3
- Udgifter til pension	8,9	9,4	9,8	10,7	11,3	10,2	10,7	11,1
- Offentlige pensioner	8,9	9,4	9,8	10,7	11,3	10,2	10,7	11,1
- Efterløn, folke- og tjenestemandspension	6,9	7,4	7,8	8,7	9,3	8,2	8,7	9,1
- Førtidspension	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
- Offentligt betalte arbejdsmarkedspensioner	-	-	-	-	-	-	-	-
- Udgifter til sundhedsvæsen	6,1	6,4	6,4	6,9	7,4	7,5	7,6	7,7
- Udgifter til ældrepleje	1,7	1,8	1,8	2,0	2,4	2,9	3,0	3,0
- Udgifter til uddannelse	5,5	5,9	5,9	5,5	5,3	5,5	5,6	5,9
- Øvrige alders-relaterede udgifter	11,4	11,3	9,9	9,9	10,2	10,1	10,5	10,6
- Renteudgifter	4,3	2,8	1,5	0,2	-0,7	-1,7	-3,0	-3,6
Samlede indtægter	55,3	55,0	51,6	51,4	52,1	52,6	52,8	52,9
<i>Heraf:</i>								
- Renteindtægter ¹⁾	1,9	1,6	1,4	1,0	0,7	0,3	0,2	0,1
- Provenu fra nettopensionsudbetalinger	-0,7	-1,0	-1,3	-0,8	0,1	1,8	2,0	1,9
Pensionsformue i alt	115,9	131,5	148,4	195,5	241,9	274,6	279,8	282,2
<i>Heraf:</i>								
- Sociale kasser og fondes formue ²⁾	1,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1
Antagelser					Pct.			
Vækst i arbejdsproduktivitet	3,5	1,5	1,6	1,8	1,7	1,8	1,7	1,8
Real BNP-vækst	3,3	2,4	2,1	1,6	1,2	1,7	1,4	1,7
Erhvervsfrekvens, mænd (20-64 år)	84,8	85,1	85,2	85,1	84,6	85,1	84,2	84,6
Erhvervsfrekvens, kvinder (20-64 år)	75,6	75,9	76,7	76,6	75,5	76,5	75,2	75,8
Erhvervsfrekvens, i alt (20-64 år)	80,3	80,5	81,0	80,9	80,1	80,8	79,7	80,2
Ledighed	5,2	5,5	4,7	4,7	4,7	4,7	4,7	4,7
Strukturel ledighed	6,3	5,5	4,7	4,7	4,7	4,7	4,7	4,7
Befolkningen over 65 år (1.000 pers.)	791	810	881	1.038	1.148	1.134	1.135	1.189
Anm.: Opgjort efter nationalregnskabets principper, dvs. ikke på EDP-basis.								
1) Indeholder offentlige indtægter fra renter og udbytter.								
2) De sociale kasser og fondes formue er nedjusteret med knap 300 mia. kr. i 2005 som følge af den ændrede placering af ATP-fonden afledt af metode og datarevisionen af nationalregnskabet.								
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.								

Tabel 8
Grundlæggende forudsætninger

	2004	2005	2006	2007	2008	2010
Kort rente (årgennemsnit)	2,2	2,2	2,4	2,7	3,0	3,5
Lang rente (årgennemsnit)	4,3	3,5	3,9	4,2	4,5	5,1
Valutakurs USD/EUR (årgennemsnit)	124,3	124,4	120,8	120,8	120,8	120,8
Effektiv kronkurs (1980=100)	102,2	101,5	101,0	101,0	101,0	101,0
BNP-vækst, verden ekskl. EU25	5,7	4,8	4,6	-	-	-
BNP-vækst, EU25	2,4	2,0	2,3	-	-	-
Eksportmarkedsvækst	7,5	6,1	6,5	4,6	4,4	4,4
Importvækst, verden ekskl. EU25	12,8	9,1	7,7	-	-	-
Oliepris (Brent, USD/tønde)	38,2	53,5	58,5	39,3	39,9	41,4

Kilde: ADAM's databank, EU-Kommissionens forårsprognose, april 2005 og egne beregninger.